

Bruksela, 16 czerwca 2025 r.
(OR. en)

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2025/0162 (NLE)

10300/25
ADD 6

AELE 53
CH 19
MI 400

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	13 czerwca 2025 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2025) 309 annex
Dotyczy:	ZAŁĄCZNIK do wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie zawarcia szerokiego pakietu umów mających na celu konsolidację, pogłębienie i poszerzenie stosunków dwustronnych z Konfederacją Szwajcarską

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 309 - Annex 6.

Zał.: COM(2025) 309 annex

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 13.6.2025 r.
COM(2025) 309 final

ANNEX 6

ZAŁĄCZNIK

do

wniosku dotyczącego decyzji Rady

**w sprawie zawarcia szerokiego pakietu umów mających na celu konsolidację,
pogłębienie i poszerzenie stosunków dwustronnych z Konfederacją Szwajcarską**

UMOWA
MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ
A KONFEDERACJĄ SZWAJCARSKĄ
W SPRAWIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ

UNIA EUROPEJSKA, zwana dalej „Unią”,

oraz

KONFEDERACJA SZWAJCARSKA, zwana dalej „Szwajcarią”,

zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”,

UWZGLĘDNIAJĄC istniejącą szczególnie ścisłą integrację systemów elektroenergetycznych Unii i Szwajcarii oraz fakt, że Szwajcaria należy do grupy państw europejskich, które rozwinęły transgraniczny handel energią elektryczną w Europie w oparciu o współpracę między operatorami systemów przesyłowych, z myślą o czerpaniu korzyści ze wspólnych zasobów energetycznych;

ODNOTOWUJĄC, że w ciągu ostatnich dwudziestu lat w Unii stworzono obszerne ramy prawne w celu zorganizowania efektywnego wewnętrznego rynku energii elektrycznej z mechanizmami handlu energią elektryczną, takimi jak łączenie rynków w całej Unii, zastępujące poprzednie ramy współpracy;

UZNAJĄC, że brak stosowania w Szwajcarii unijnych przepisów dotyczących handlu energią elektryczną i bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej oraz wynikający z tego brak udziału Szwajcarii we wspólnych systemach handlu, platformach i organach koordynujących podlegających prawu Unii stwarza coraz większe wyzwania dla współpracy w zakresie energii elektrycznej między Umawiającymi się Stronami oraz dla ich bezpieczeństwa dostaw, prowadząc do nieefektywności rynkowej, wyższych kosztów transakcyjnych, niepewności prawa i braku niezawodności wymiany energii elektrycznej, co generuje dodatkowe koszty dla odbiorców energii elektrycznej;

PODKREŚLAJĄC, że niniejsza Umowa, przy uwzględnieniu istniejącej fizycznej ścisłej integracji szwajcarskiego systemu elektroenergetycznego z europejskim, ma na celu wzmocnienie wzajemnej współpracy w sektorze energii elektrycznej, umożliwienie Szwajcarii udziału we wszystkich systemach handlu, platformach i wspólnych organach koordynujących podlegających prawu Unii, wspieranie transgranicznego handlu energią elektryczną, zwiększenie efektywności ekonomicznej i dobrobytu społecznego, zwiększenie bezpieczeństwa dostaw, zwiększenie stabilności sieci oraz ułatwienie przejścia na system energetyczny o zerowej emisji gazów cieplarnianych netto w Europie do 2050 r. z obopólną korzyścią dla Szwajcarii i Unii;

ZWAŻYWSZY, że uczestnictwo Szwajcarii w wewnętrznym rynku energii elektrycznej Unii wymaga integracji Szwajcarii w sposób zapewniający te same prawa i obowiązki Umawiającym się Stronom. To z kolei wymaga stosownych przepisów dotyczących równych warunków działania, które zapewniają otwartą i uczciwą konkurencję między Umawiającymi się Stronami, w tym odpowiednich przepisów dotyczących konkurencji, środowiska i produkcji energii ze źródeł odnawialnych;

ODNOTOWUJĄC potrzebę ścisłej współpracy między Umawiającymi się Stronami i ich organami w celu właściwej interpretacji i prawidłowego stosowania zasad wewnętrznego rynku energii elektrycznej oraz zwiększenia stabilności regionalnej sieci i bezpieczeństwa dostaw, zwłaszcza w czasach kryzysu energetycznego;

PODKREŚLAJĄC, że Umawiające się Strony przywiązują dużą wagę do bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w ramach współpracy na podstawie Umowy oraz że głównym celem Umowy jest ustanowienie wiarygodnych zasad gwarantujących, że obie Umawiające się Strony będą kontynuować wymianę energii elektrycznej również w czasach kryzysu energetycznego, na podstawie jasnych uregulowań, tak aby mogły polegać na wzajemnych przepływach energii elektrycznej, obniżając koszty ponoszone przez odbiorców energii elektrycznej;

UZNAJĄC, że fizyczne długoterminowe rezerwacje transgranicznych zdolności przesyłowych ograniczają zasadę dostępu stron trzecich, zgodnie z przepisami Unii dotyczącymi rynku energii elektrycznej, oraz że sposób uregulowania historycznych umów zawierających fizyczne długoterminowe rezerwacje zawartych z państwami spoza Unii może skutkować złożonymi kwestiami prawnymi, niniejsza Umowa powinna gwarantować pewność prawa w odniesieniu do stopniowego znoszenia takich rezerwacji oraz w odniesieniu do zasad mających zastosowanie w okresie przejściowym;

UWZGLĘDNIAJĄC korzyści płynące z transgranicznego handlu energią elektryczną i tworzenia zachęt do inwestycji w opłacalne, czyste i bezpieczne dostawy energii elektrycznej w Unii i Szwajcarii;

UZNAJĄC, że własność publiczna infrastruktury elektroenergetycznej może być słusznym wyborem politycznym;

DAŻĄC do wzmocnienia i pogłębienia uczestnictwa Szwajcarii i jej przedsiębiorstw w rynku wewnętrznym Unii, którego Szwajcaria jest uczestnikiem na podstawie niniejszej Umowy;

UZNAJĄC, że właściwe funkcjonowanie i jednorodność w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, wymaga równych warunków konkurencji między przedsiębiorstwami szwajcarskimi i unijnymi w oparciu o przepisy materialne i proceduralne równoważne z przepisami mającymi zastosowanie na rynku wewnętrznym w odniesieniu do pomocy państwa;

POTWIERDZAJĄC autonomię Umawiających się Stron oraz rolę i kompetencje ich instytucji, a także, w odniesieniu do Szwajcarii, poszanowanie zasad wynikających z jej porządku konstytucyjnego, w tym demokracji bezpośredniej, podziału władzy i federalizmu;

MAJĄC NA UWADZE, że Unia i Szwajcaria są związane licznymi umowami dwustronnymi obejmującymi różne dziedziny, przewidującymi konkretne prawa i obowiązki podobne pod pewnymi względami do praw i obowiązków przewidzianych w ramach Unii;

PRZYPOMINAJĄC, że celem tych umów dwustronnych jest zwiększenie konkurencyjności Europy i stworzenie ściślejszych więzi gospodarczych między Umawiającymi się Stronami, opartych na równości, wzajemności i ogólnej równowadze przywilejów, praw i obowiązków jakie z nich wynikają;

ZDECYDOWANE wzmocnić i pogłębić uczestnictwo Szwajcarii w rynku wewnętrznym Unii na podstawie tych samych zasad, które mają zastosowanie do rynku wewnętrznego, przy jednoczesnym zachowaniu swojej niezależności i niezależności swoich instytucji oraz, w odniesieniu do Szwajcarii, przy poszanowaniu zasad wynikających z demokracji bezpośredniej, federalizmu i sektorowego charakteru uczestnictwa Szwajcarii w rynku wewnętrznym;

POTWIERDZAJĄC, że zachowana zostaje kompetencja szwajcarskiego Federalnego Sądu Najwyższego i wszystkich innych sądów szwajcarskich, a także sądów państw członkowskich i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej do dokonywania wykładni Umowy w indywidualnych przypadkach;

ŚWIADOME znaczenia, jakie ma zapewnienie jednolitości w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, zarówno obecnie, jak i w przyszłości,

UZGADNIAJĄ, CO NASTĘPUJE:

CZĘŚĆ I

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 1

Cel

1. Celem niniejszej Umowy jest umożliwienie Szwajcarii udziału w wewnętrznym rynku energii elektrycznej Unii poprzez zapewnienie jednolitego stosowania przepisów dotyczących wewnętrznego rynku energii elektrycznej, dostosowanych w razie potrzeby, na warunkach określonych w niniejszej Umowie.
2. W związku z tym celem niniejszej Umowy jest:
 - a) zagwarantowanie wszystkim uczestnikom rynku równego dostępu do rynku energii elektrycznej zarówno Unii, jak i Szwajcarii, w tym dostępu do wspólnych systemów handlu, platform i organów koordynujących;
 - b) wspieranie transgranicznego handlu energią elektryczną dla obopólnych korzyści Unii i Szwajcarii, w tym poprzez usprawnioną alokację zdolności przesyłowych i zarządzanie zdolnością przesyłową systemu elektroenergetycznego, w szczególności na połączeniach międzysystemowych;
 - c) zapewnienie stabilności regionalnej sieci elektroenergetycznej oraz stabilności przyłączenia szwajcarskiego systemu elektroenergetycznego do wzajemnie połączonych systemów Unii;
 - d) zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa dostaw;

- e) zagwarantowanie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii elektrycznej;
- f) zwiększenie i promowanie udziału energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł oraz zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska w sektorze energii elektrycznej, aby ułatwić przejście na system energetyczny o zerowej emisji gazów cieplarnianych netto w Europie do 2050 r.;
- g) zwiększenie współpracy między Umawiającymi się Stronami, ich właściwymi organami regulacyjnymi i podmiotami sektora energii elektrycznej.

ARTYKUŁ 2

Zakres

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do sektora energii elektrycznej w odniesieniu do wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i dostaw energii elektrycznej oraz handlu energią elektryczną.
2. Niniejsza Umowa ma również zastosowanie do kwestii bezpośrednio związanych z sektorem energii elektrycznej określonych w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 3

Niedyskryminacja

Umawiające się Strony zobowiązują się do niestosowania środków dyskryminacyjnych przy stosowaniu niniejszej Umowy.

CZĘŚĆ II

ZASADY DOTYCZĄCE UCZESTNICTWA W WEWNĘTRZNYM RYNKU ENERGII ELEKTRYCZNEJ

ARTYKUŁ 4

Przepisy regulujące sektor energii elektrycznej

Szwajcaria stosuje akty prawne regulujące sektor energii elektrycznej określone w załączniku I.

ARTYKUŁ 5

Operator szwajcarskiego systemu przesyłowego

1. Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących rozdziału operatorów systemów przesyłowych (zwanych dalej „OSP”) zawartych w aktach prawnych określonych w załączniku I, żadnego postanowienia niniejszej Umowy nie można interpretować jako uniemożliwiającego szwajcarskim organom publicznym, takim jak kantony i gminy, posiadanie bezpośrednio lub pośrednio udziału większościowego w operatorze szwajcarskiego systemu przesyłowego.
2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze energii elektrycznej bezpośredniego ani pośredniego posiadania udziału większościowego w szwajcarskim OSP w granicach przepisów dotyczących rozdziału OSP zawartych w aktach prawnych określonych w załączniku I.

ARTYKUŁ 6

Operatorzy szwajcarskiego systemu dystrybucyjnego

Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących rozdziału operatorów systemów dystrybucyjnych zawartych w aktach prawnych określonych w załączniku I, żadnego z postanowień niniejszej Umowy nie należy interpretować jako uniemożliwiającego szwajcarskim organom publicznym, takim jak kantony lub gminy:

- a) posiadania pełni własności lub bezpośredniego albo pośredniego posiadania udziału większościowego w operatorach szwajcarskiego systemu dystrybucyjnego;
- b) organizowania swoich operatorów sieci i podmiotów zajmujących się wytwarzaniem lub dostawami energii elektrycznej na podstawie prawa publicznego.

ARTYKUŁ 7

Szwajcarska usługa powszechna

1. Żadnego z postanowień niniejszej Umowy nie można interpretować jako uniemożliwiającego Szwajcarii przyjmowania środków ochrony konsumentów przewidujących prawo gospodarstw domowych i przedsiębiorstw poniżej określonego progu zużycia do korzystania z usługi powszechnej, w tym z usług świadczonych przez dostawcę z urzędu, zgodnie z przepisami aktów prawnych określonych w załączniku I.
2. Niniejszej Umowy nie można interpretować jako uniemożliwiającej regulację cen usługi powszechnej zgodnie z przepisami aktów prawnych określonych w załączniku I.

ARTYKUŁ 8

Przepisy przejściowe dla istniejących długoterminowych rezerwacji zdolności przesyłowych na połączeniach międzysystemowych na granicach Szwajcarii

1. W celu zapewnienia zgodności z zasadą niedyskryminacyjnego dostępu do sieci istniejące długoterminowe rezerwy zdolności przesyłowych energii elektrycznej na połączeniach międzysystemowych między Szwajcarią a Francją, określone w umowach zawartych przed 1 stycznia 2002 r., wymienionych w sekcji B załącznika II, zostają anulowane wraz z wejściem w życie niniejszej Umowy. Stronom tych umów przyznaje się rekompensatę finansową na okres przejściowy kończący się siedem lat po wejściu w życie niniejszej Umowy, ale nie później niż w dniu zakończenia odpowiedniej istniejącej umowy wymienionej w sekcji B załącznika II, jeżeli taka umowa wygasa wcześniej. Zmiany w umowach wymienionych w sekcji B załącznika II nie mają wpływu na anulowanie długoterminowych rezerwacji zdolności przesyłowych ani na okres przejściowy.
2. W sekcji A załącznika II określono zasady dotyczące rekompensaty finansowej oraz zadania krajowych organów regulacyjnych związane z rekompensatą i jej finansowaniem.
3. Niezależnie od ust. 1 rezerwy zdolności przesyłowych związane z transgranicznymi elektrowniami wodnymi o mniejszej rezerwy zdolności przesyłowych nieprzekraczającej 65 MW, wymienione w sekcji C załącznika II, zostają utrzymane w okresie przejściowym kończącym się 15 lat po wejściu w życie niniejszej Umowy, ale nie później niż w dniu wygaśnięcia odpowiedniej istniejącej koncesji, jeżeli taka koncesja wygasa wcześniej, po czym są anulowane.

ARTYKUŁ 9

Bezpieczeństwo dostaw i rezerw

1. Umawiające się Strony przywiązują dużą wagę do bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej w ramach współpracy na podstawie niniejszej Umowy. Aby zapewnić funkcjonowanie rynków energii elektrycznej i przepływy energii elektrycznej tam, gdzie jest to najbardziej potrzebne, transgraniczne połączenia międzysystemowe pozostają otwarte również w czasach kryzysu elektroenergetycznego, zgodnie z niniejszą Umową. Unika się działań zagrażających bezpieczeństwu dostaw energii elektrycznej, zwłaszcza w przypadku kryzysów elektroenergetycznych, w szczególności interwencji polegających na nieuzasadnionych ograniczeniach transgranicznych przepływów energii elektrycznej.
2. Szwajcaria może wprowadzić niezbędne, proporcjonalne i nieprowadzące do zakłóceń środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej, w szczególności poprzez ustanowienie i utrzymywanie rezerw energii elektrycznej w zakresie, w jakim są one zgodne z niniejszą Umową.
3. Przy ocenie wystarczalności zasobów na poziomie krajowym Szwajcaria może przyjąć założenia uwzględniające specyfikę krajowego zapotrzebowania na energię elektryczną i jej podaży, w tym takie cechy szczególne wynikające z faktu, że Szwajcaria nie jest państwem członkowskim Unii, lub z elementów, które mogą być szczególnie istotne dla bezpieczeństwa dostaw w Szwajcarii, jak ograniczona dostępność energii jądrowej i gazu do wytwarzania energii elektrycznej w państwach sąsiadujących, pod warunkiem że takie zastrzeżenia zostaną uwzględnione w sposób proporcjonalny i racjonalny.
4. W celu zapewnienia skuteczności postanowień dotyczących pomocy państwa na rzecz zapewnienia wystarczalności mocy wytwórczych zgodnie z niniejszą Umową oraz w celu uwzględnienia nowych możliwości wymiany energii elektrycznej na podstawie wiążących przepisów po wejściu w życie niniejszej Umowy, okres udzielania pomocy państwa na rzecz zapewnienia wystarczalności rezerw, o ile pomoc ta została przyznana przed wejściem w życie niniejszej Umowy i jest niezgodna z niniejszą Umową, nie może przekraczać sześciu lat po wejściu w życie niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 10

Udział Szwajcarii w instytucjach i innych organach

1. Szwajcaria i odpowiednie podmioty szwajcarskie uczestniczą w instytucjach, komitetach, regionach, programach, platformach, inicjatywach i innych podobnych organach istotnych na podstawie niniejszej Umowy.
2. W szczególności:
 - a) szwajcarski krajowy organ regulacyjny uczestniczy w pracach Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (zwanej dalej „ACER”);
 - b) szwajcarski OSP uczestniczy w europejskiej sieci operatorów systemów przesyłowych energii elektrycznej (zwanej dalej „ENTSO-E”);
 - c) szwajcarscy operatorzy systemów dystrybucyjnych uczestniczą w europejskiej organizacji operatorów systemów dystrybucyjnych (zwanej dalej „organizacją OSD UE”).
3. Szczegóły dotyczące udziału Szwajcarii są przedstawione w załącznikach.

ARTYKUŁ 11

Eksploracja zasobów energetycznych i własność instalacji wytwórczych

1. Szwajcaria zachowuje prawo do określania warunków eksploatacji swoich zasobów energetycznych, w tym wykorzystywania elektrowni wodnych, w granicach odpowiednich przepisów prawa mających zastosowanie na mocy niniejszej Umowy, jak również do wyboru między różnymi źródłami energii i w zakresie ogólnej struktury swojego zaopatrzenia w energię.
2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie uniemożliwia posiadania przez organy publiczne publicznej własności instalacji wytwórczych, w tym elektrowni wodnych, w granicach odpowiednich mających zastosowanie przepisów dotyczących energii elektrycznej.

CZĘŚĆ III

POMOC PAŃSTWA

ARTYKUŁ 12

Cele postanowień dotyczących pomocy państwa

1. Celem niniejszej części jest zapewnienie równych warunków konkurencji między przedsiębiorstwami unijnymi i szwajcarskimi w obszarach rynku wewnętrznego objętych zakresem niniejszej Umowy oraz zagwarantowanie właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego poprzez ustanowienie postanowień materialnych i proceduralnych dotyczących pomocy państwa.

2. Niniejsza część i załączniki do niej nie zmieniają zakresu ani celów niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 13

Pomoc państwa

1. Z zastrzeżeniem innych postanowień niniejszej Umowy, wszelka pomoc przyznawana przez Szwajcarię lub przez państwo członkowskie Unii, lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca konkurencję lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego w zakresie, w jakim wpływa na handel między Umawiającymi się Stronami w ramach stosowania niniejszej Umowy.
2. Następujące rodzaje pomocy są zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego:
 - a) pomoc o charakterze socjalnym przyznawana indywidualnym konsumentom, pod warunkiem że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów;
 - b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi.
 - c) środki określone w sekcji A załącznika III.
3. Następujące rodzaje pomocy można uznać za zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego:
 - a) pomoc przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski, lub regionów, w których występuje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia;

- b) pomoc przeznaczona na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania lub będących przedmiotem wspólnego zainteresowania Umawiających się Stron lub mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego Unii lub Szwajcarii;
- c) pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile taka pomoc nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym z interesem Umawiających się Stron;
- d) pomoc na wspieranie kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego, o ile nie wpływa ona na warunki wymiany handlowej i konkurencję w zakresie sprzecznym z interesem Umawiających się Stron;
- e) kategorie pomocy określone w sekcji B załącznika III.

4. Pomoc przyznana zgodnie z sekcją C załącznika III uznaje się za zgodną z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego i wyłącza się z wymogu zgłoszenia na mocy art. 14.

5. Pomoc przyznana przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym lub mającym charakter monopolu skarbowego podlega postanowieniom zawartym w niniejszej Umowie w zakresie, w jakim stosowanie tych postanowień nie utrudnia realizacji, pod względem prawnym lub faktycznym, szczególnych zadań, jakie powierzono tym przedsiębiorstwom. Rozwój handlu nie może być naruszony w sposób spreczny z interesami Umawiających się Stron.

6. Niniejsza część nie ma zastosowania do pomocy, w przypadku gdy kwota przyznana jednemu przedsiębiorstwu na działalność objętą zakresem niniejszej Umowy stanowi pomoc *de minimis* określoną w sekcji D załącznika III.

7. Wspólny Komitet ustanowiony na mocy art. 25 niniejszej Umowy (dalej zwany „Wspólnym Komitetem”) może podjąć decyzję o aktualizacji sekcji A i B załącznika III poprzez określenie środków, które są zgodne, lub kategorii pomocy, które można uznać za zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego.

ARTYKUŁ 14

Nadzór

1. Do celów art. 12 Unia, zgodnie z podziałem kompetencji między Unią a jej państwami członkowskimi, oraz Szwajcaria, zgodnie ze swoim konstytucyjnym porządkiem kompetencyjnym, sprawują nadzór nad stosowaniem zasad pomocy państwa odpowiednio na swoich terytoriach, zgodnie z niniejszą częścią.
2. Do celów wdrożenia niniejszej części Unia utrzymuje system nadzoru pomocy państwa zgodnie z art. 93, 106, 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”) uzupełnionymi aktami prawnymi Unii w dziedzinie pomocy państwa oraz aktami prawnymi Unii dotyczącymi pomocy państwa w sektorze energii elektrycznej wymienionymi w załączniku IV sekcja A pkt 1.
3. Do celów wdrożenia niniejszej części Szwajcaria, w terminie pięciu lat od wejścia w życie niniejszej Umowy, ustanawia i utrzymuje system nadzoru nad pomocą państwa, który stale zapewnia poziom nadzoru i egzekwowania równoważny poziomowi stosowanemu w Unii, jak określono w ust. 2, w tym:
 - a) niezależny organ nadzoru; oraz

- b) procedury zapewniające sprawowaną przez organ nadzoru kontrolę zgodności pomocy z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, obejmujące w szczególności:
- (i) wcześniejsze zgłoszenie planowanej pomocy organowi nadzoru;
 - (ii) ocenę zgłoszonej pomocy przez organ nadzoru oraz jego kompetencje w zakresie kontroli niezgłoszonej pomocy;
 - (iii) możliwość zaskarżenia, przed właściwym organem sądowym – ze skutkiem zawieszającym od momentu, w którym akt staje się możliwy do zaskarżenia – pomocy, którą organ nadzoru uzna za niezgodną z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego; oraz
 - (iv) odzyskanie pomocy – wraz z odsetkami – która została udzielona i uznana za niezgodną z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego.

4. Zgodnie z konstytucyjnym porządkiem kompetencyjnym Szwajcarii postanowienia ust. 3 lit. b) pkt (iii) i (iv) nie mają zastosowania do aktów Zgromadzenia Federalnego oraz Rady Federalnej Szwajcarii.

5. W przypadku gdy szwajcarski organ nadzoru nie może zaskarżyć pomocy przyznanej przez Zgromadzenie Federalne lub Radę Federalną Szwajcarii przed organem sądowym ze względu na ograniczenia kompetencyjne wynikające z porządku konstytucyjnego Szwajcarii, zaskarża zastosowanie tej pomocy przez inne organy we wszystkich konkretnych przypadkach. Jeżeli organ sądowy uzna, że dana pomoc jest niezgodna z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, właściwe organy sądowe i administracyjne Szwajcarii uwzględniają to rozstrzygnięcie przy ocenie w zawisłej przed nimi sprawie, czy należy zastosować tę pomoc.

ARTYKUŁ 15

Istniejąca pomoc

1. Art. 14 ust. 3 lit. b) nie ma zastosowania do istniejącej pomocy, w tym do programów pomocy i pomocy indywidualnej.
2. Do celów niniejszej Umowy istniejąca pomoc obejmuje pomoc przyznaną przed wejściem w życie niniejszej Umowy i w okresie pięciu lat od jej wejścia w życie.
3. W ciągu 12 miesięcy od daty ustanowienia systemu nadzoru zgodnie z art. 14 ust. 3 organ nadzoru uzyskuje przegląd istniejących programów pomocy objętych zakresem niniejszej Umowy, które nadal obowiązują, oraz dokonuje oceny *prima facie* tych programów pod kątem kryteriów określonych w art. 13.
4. Wszystkie istniejące programy pomocy w Szwajcarii podlegają stałej kontroli organu nadzoru pod kątem ich zgodności z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego zgodnie z ust. 5, 6 i 7.
5. Jeżeli organ nadzoru uzna, że istniejący program pomocy nie jest lub przestał być zgodny z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, informuje właściwe organy o obowiązku przestrzegania niniejszej części. Jeżeli taki program pomocy zostanie zmieniony lub zakończony, właściwe organy informują o tym organ nadzoru.
6. Jeżeli organ nadzoru uzna, że środki przyjęte przez właściwe organy są odpowiednie do zapewnienia zgodności programu pomocy z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, publikuje te środki.

7. Niezależnie od ust. 1 niniejszego artykułu, jeżeli organ nadzoru uzna, że program pomocy pozostaje niezgodny z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, publikuje swoją ocenę i kwestionuje stosowanie tego programu pomocy we wszystkich konkretnych przypadkach, zgodnie z art. 14 ust. 3 lit. b) pkt (iii) i art. 14 ust. 5.

8. Do celów niniejszej części, jeżeli istniejący program pomocy zostanie zmieniony w sposób, który wpływa na zgodność pomocy z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego, taką pomoc uznaje się za nową pomoc i w związku z tym stosuje się do niej art. 14 ust. 3 lit. b).

ARTYKUŁ 16

Przejrzystość

1. Umawiające się Strony zapewniają przejrzystość w odniesieniu do pomocy przyznawanej na ich terytorium. W przypadku Unii przejrzystość opiera się na obowiązujących w Unii przepisach materialnych i proceduralnych dotyczących pomocy państwa objętej zakresem niniejszej Umowy. W przypadku Szwajcarii przejrzystość opiera się na przepisach materialnych i proceduralnych równoważnych przepisom mającym zastosowanie w Unii w odniesieniu do pomocy państwa objętej zakresem niniejszej Umowy.

2. Każda z Umawiających się Stron zapewnia, w odniesieniu do swojego terytorium i o ile niniejsza część nie stanowi inaczej, publikację:

- a) informacji o przyznanej pomocy;
- b) opinii lub decyzji swoich organów nadzoru;

- c) orzeczeń właściwych organów sądowych dotyczących zgodności pomocy z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego; oraz
- d) wytycznych i komunikatów stosowanych przez jej organy nadzoru.

ARTYKUŁ 17

Warunki współpracy

1. Umawiające się Strony współpracują i wymieniają się informacjami na temat pomocy państwa, z zastrzeżeniem ich odpowiednich przepisów prawnych i dostępnych zasobów.
2. Do celów jednolitego wdrażania, stosowania i jednolitej interpretacji przepisów prawa materialnego dotyczących pomocy państwa oraz harmonijnego rozwoju w tym zakresie:
 - a) Umawiające się Strony współpracują i konsultują się wzajemnie w odniesieniu do odpowiednich wytycznych i komunikatów, o których mowa w załączniku IV sekcja B; oraz
 - b) organy nadzoru Umawiających się Stron zawierają porozumienia dotyczące regularnej wymiany informacji, w tym na temat skutków stosowania postanowień dotyczących istniejącej pomocy.

ARTYKUŁ 18

Konsultacje

1. Na wniosek jednej z Umawiających się Stron Umawiające się Strony konsultują się ze sobą na forum Wspólnego Komitetu w sprawach związanych z wdrażaniem niniejszej części.
2. W przypadku rozwoju sytuacji dotyczącej ważnych interesów jednej z Umawiających się Stron, która to sytuacja może mieć wpływ na funkcjonowanie niniejszej części, na wniosek Umawiającej się Strony Wspólny Komitet zbiera się na odpowiednio wysokim szczeblu w ciągu 30 dni od złożenia wniosku w celu omówienia takiej kwestii.

ARTYKUŁ 19

Włączenie aktów prawnych dotyczących pomocy państwa

1. Niezależnie od art. 27 do celów art. 13 ust. 4 i 6 oraz art. 14 ust. 2 i 3 oraz w celu zagwarantowania pewności prawa i jednolitości prawa w obszarze rynku wewnętrznego, którego Szwajcaria jest uczestnikiem na mocy Umowy, Szwajcaria i Unia zapewniają, aby akty prawne Unii przyjęte w dziedzinach objętych sekcjami C i D załącznika III oraz sekcją A załącznika IV zostały włączone do tych załączników najszybciej, jak to możliwe po ich przyjęciu.
2. Przyjmując akt prawny w dziedzinie objętej sekcjami C i D załącznika III lub sekcją A załącznika IV, Unia jak najszybciej informuje o tym Szwajcarię za pośrednictwem Wspólnego Komitetu. Na wniosek jednej z Umawiających się Stron, Wspólny Komitet przeprowadza wymianę poglądów na ten temat.

3. Wspólny Komitet działa zgodnie z ust. 1 poprzez jak najszybsze przyjęcie decyzji w sprawie zmiany sekcji C i D załącznika III oraz sekcji A załącznika IV, w tym niezbędnych dostosowań.
4. Z zastrzeżeniem art. 28 decyzje Wspólnego Komitetu na mocy ust. 3 niniejszego artykułu wchodzi w życie niezwłocznie, ale w żadnym wypadku nie wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

CZĘŚĆ IV

OBSZARY ZWIĄZANE Z RYNKIEM ENERGII ELEKTRYCZNEJ

ARTYKUŁ 20

ŚRODOWISKO

1. Umawiające się Strony zapewniają wysoki poziom ochrony środowiska w sektorze energii elektrycznej.
2. Szwajcaria zapewnia wysoki poziom ochrony środowiska zgodnie z art. 27 ust. 3 i załącznikiem V.

ARTYKUŁ 21

ENERGIA ODNAWIALNA

1. Umawiające się Strony współpracują w dziedzinie odnawialnych źródeł energii, w szczególności w odniesieniu do ich wdrażania i promowania.
2. Umawiające się Strony zobowiązują się do zwiększenia udziału energii odnawialnej w swoich systemach energetycznych. Szwajcaria stosuje akty prawne dotyczące odnawialnych źródeł energii określone w załączniku VI, a w szczególności wyznacza odpowiedni orientacyjny cel w zakresie energii odnawialnej.
3. Umawiające się Strony dążą do przyspieszenia swoich procedur planowania i wydawania pozwoleń.

ARTYKUŁ 22

Współpraca infrastrukturalna

1. Umawiające się Strony współpracują, aby ułatwić terminowy rozwój i interoperacyjność infrastruktury elektroenergetycznej łączącej ich terytoria.
2. Każda z Umawiających się Stron zapewnia opracowywanie, publikację i regularną aktualizację planów rozwoju sieci dla systemów przesyłowych energii elektrycznej.

3. Do celów potencjalnej kwalifikacji szwajcarskich projektów infrastrukturalnych jako projektów będących przedmiotem wzajemnego zainteresowania zgodnie z art. 2 pkt 1 i art. 4 ust. 2 lit. e) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869¹ w przypadku Szwajcarii zakłada się wysoki poziom konwergencji ram polityki. Szwajcaria ułatwia opracowanie podobnego harmonogramu przyspieszonej realizacji i innych środków wspierania polityki, jak przewidziano we wskazanym rozporządzeniu.

CZĘŚĆ V

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 23

Cele postanowień instytucjonalnych

1. Celem niniejszej części jest zagwarantowanie Umawiającym się Stronom oraz podmiotom gospodarczym i osobom fizycznym większej pewności prawa, równego traktowania i równych warunków działania w obszarach rynku wewnętrznego objętych zakresem niniejszej Umowy.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, zmiany rozporządzeń (WE) nr 715/2009, (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 oraz dyrektyw 2009/73/WE i (UE) 2019/944 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 347/2013, (Dz.U. UE L 152 z 3.6.2022, s. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj>).

2. W tym celu niniejsza część zapewnia rozwiązania instytucjonalne ułatwiające stałe i zrównoważone wzmocnianie stosunków gospodarczych między Umawiającymi się Stronami. Przy uwzględnieniu zasad prawa międzynarodowego w niniejszej części ustanawia się, w szczególności, rozwiązania instytucjonalne na potrzeby niniejszej Umowy, które są wspólne dla umów dwustronnych, które zostały lub mają zostać zawarte w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, bez zmiany zakresu lub celów niniejszej Umowy, w szczególności:

- a) procedurę dostosowania Umowy do aktów prawnych Unii mających znaczenie dla niniejszej Umowy;
- b) jednolitą interpretację i jednolite stosowanie niniejszej Umowy i aktów prawnych Unii, do których odsyła niniejsza Umowa;
- c) nadzór nad stosowaniem niniejszej Umowy i stosowanie niniejszej Umowy; oraz
- d) rozstrzyganie sporów w kontekście niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 24

Umowy dwustronne w obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem

1. Istniejące i przyszłe umowy dwustronne między Unią a Szwajcarią w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, uznaje się za spójną całość, która zapewnia równowagę praw i obowiązków między Unią a Szwajcarią.

2. Niniejsza Umowa stanowi umowę dwustronną w obszarze rynku wewnętrznego, którego Szwajcaria jest uczestnikiem.

ARTYKUŁ 25

Wspólny Komitet

1. Niniejszym ustanawia się Wspólny Komitet. Wspólny Komitet jest złożony z przedstawicieli Umawiających się Stron.
2. Wspólnemu Komitetowi współprzewodniczą przedstawiciel Unii i przedstawiciel Szwajcarii.
3. Wspólny Komitet:
 - a) zapewnia właściwe funkcjonowanie niniejszej Umowy, skuteczne zarządzanie nią oraz jej stosowanie;
 - b) stanowi forum wzajemnych konsultacji i stałej wymiany informacji między Umawiającymi się Stronami, w szczególności w celu znalezienia rozwiązania wszelkich trudności związanych z interpretacją lub stosowaniem niniejszej Umowy lub aktu prawnego Unii, do których odsyła się w niniejszej Umowie, zgodnie z art. 32;
 - c) formułuje zalecenia dla Umawiających się Stron w sprawach dotyczących niniejszej Umowy;
 - d) przyjmuje decyzje w przypadkach wyraźnie przewidzianych w niniejszej Umowie; oraz

e) wykonuje wszelkie inne kompetencje przyznane mu w niniejszej Umowie.

4. W przypadku zmiany art. 1–6, 10–15, 17 lub 18 protokołu (nr 7) w sprawie przywilejów i immunitetów Unii Europejskiej, załączonego do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „protokołem (nr 7)”), Wspólny Komitet odpowiednio zmienia dodatek do załącznika I.

5. Wspólny Komitet podejmuje decyzje na zasadzie konsensusu.

Decyzje te są wiążące dla Umawiających się Stron, które wdrażają wszystkie niezbędne środki w celu wykonania tych decyzji.

6. Posiedzenia Wspólnego Komitetu odbywają się przynajmniej raz do roku, na przemian w Brukseli i w Bernie, chyba że współprzewodniczący postanowią inaczej. Komitet zbiera się również na wniosek jednej z Umawiających się Stron. Współprzewodniczący mogą uzgodnić zorganizowanie posiedzenia w formie wideokonferencji lub telekonferencji.

7. Wspólny Komitet uchwałą swój regulamin i w razie potrzeby go aktualizuje.

8. Wspólny Komitet może podejmować decyzje w sprawie utworzenia grupy roboczej lub grupy ekspertów, która może wspomagać go w wypełnianiu obowiązków.

ROZDZIAŁ 2

DOSTOSOWANIE NINIEJSZEJ UMOWY DO AKTÓW PRAWNYCH UNII

ARTYKUŁ 26

Udział w sporządzaniu aktów prawnych Unii („kształtowanie decyzji”)

1. Sporządzając wniosek dotyczący aktu prawnego Unii zgodnie z TFUE w obszarze objętym niniejszą Umową, Komisja Europejska (zwana dalej „Komisją”) informuje o tym Szwajcarię i nieformalnie konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii w taki sam sposób, w jaki zwraca się o opinię ekspertów z państw członkowskich Unii w zakresie opracowywania swoich wniosków.

Na wniosek jednej Umawiającej się Strony wstępna wymiana poglądów ma miejsce na forum Wspólnego Komitetu.

Umawiające się Strony przeprowadzają ponownie konsultacje na wniosek którejkolwiek z nich na forum Wspólnego Komitetu w ważnych momentach etapu poprzedzającego przyjęcie aktu prawnego przez Unię, w ramach ciągłego procesu informowania i konsultacji.

2. Przygotowując, zgodnie z TFUE, akty delegowane dotyczące aktów podstawowych prawa Unii w dziedzinie objętej niniejszą Umową, Komisja zapewnia, aby Szwajcaria miała jak najszerszy udział w przygotowaniu projektów, i konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii na tej samej podstawie, na jakiej konsultuje się z ekspertami z państw członkowskich Unii.

3. Przygotowując, zgodnie z TFUE, akty wykonawcze dotyczące aktów podstawowych prawa Unii w dziedzinie objętej niniejszą Umową, Komisja Europejska zapewnia, aby Szwajcaria miała jak najszybszy udział w przygotowaniu projektów, które mają zostać przedłożone komitetom wspomagającym Komisję w wykonywaniu jej uprawnień wykonawczych, oraz konsultuje się z ekspertami ze Szwajcarii na tej samej podstawie, na jakiej konsultuje się z ekspertami z państw członkowskich Unii.
4. Eksperti ze Szwajcarii uczestniczą w pracach komitetów, które to prace nie są objęte ust. 2 i 3, jeżeli jest to konieczne do prawidłowego funkcjonowania niniejszej Umowy. Wspólny Komitet sporządza i aktualizuje wykaz tych komitetów oraz, w stosownych przypadkach, innych komitetów o podobnych cechach.
5. Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do aktów prawnych Unii ani ich przepisów objętych zakresem wyjątku, o którym mowa w art. 27 ust. 8.

ARTYKUŁ 27

Włączenie aktów prawnych Unii do Umowy

1. W celu zagwarantowania pewności i jednolitości prawa w obszarze rynku wewnętrznego, którego Szwajcaria jest uczestnikiem na mocy niniejszej Umowy, Szwajcaria i Unia zapewniają, aby akty prawne Unii przyjęte w dziedzinie objętej niniejszą Umową zostały włączone do niniejszej Umowy jak najszybciej po ich przyjęciu.
2. Akty prawne Unii włączone do załączników I i VI zgodnie z ust. 5 stają się, poprzez ich włączenie do niniejszej Umowy, częścią porządku prawnego Szwajcarii, z zastrzeżeniem, w zależności od przypadku, dostosowań, o których zdecydował Wspólny Komitet.

3. Szwajcaria przyjmuje lub utrzymuje – ze skutkiem w sektorze energii elektrycznej – przepisy ustanawiające wymogi zapewniające co najmniej taki sam poziom ochrony środowiska jak poziom określony w aktach prawnych Unii włączonych do załącznika V zgodnie z ust. 5. Przepisów prawa szwajcarskiego przyjętych lub utrzymywanych zgodnie z niniejszym ustępem nie można wykorzystywać jako podstawy do ograniczania swobodnego dostępu do rynku szwajcarskiego dla towarów i usług pochodzących z Unii, które spełniają wymogi określone w aktach prawnych Unii, o których mowa w załączniku V.
4. Przyjmując akt prawny w dziedzinie objętej niniejszą Umową, Unia jak najszybciej informuje o tym Szwajcarię za pośrednictwem Wspólnego Komitetu. Na wniosek jednej z Umawiających się Stron, Wspólny Komitet przeprowadza wymianę poglądów na ten temat.
5. Wspólny Komitet działa zgodnie z ust. 1 poprzez jak najszybsze przyjęcie decyzji w sprawie zmiany załączników I, V i VI do niniejszej Umowy, w tym niezbędnych dostosowań.
6. Bez uszczerbku dla ust. 1 i 2, jeżeli jest to konieczne w celu zapewnienia spójności niniejszej Umowy z załącznikami I, V i VI, zmienionymi zgodnie z ust. 5, Wspólny Komitet może zaproponować zmianę niniejszej Umowy, która to zmiana wymaga zatwierdzenia przez Umawiające się Strony zgodnie z ich wewnętrznymi procedurami.
7. Zawarte w niniejszej Umowie odesłania do aktów prawnych Unii, które już nie obowiązują, traktuje się jako odesłania do uchylającego je aktu prawnego Unii włączonego do załączników I, V i VI od dnia wejścia w życie decyzji Wspólnego Komitetu w sprawie odpowiedniej zmiany załączników I, V i VI, chyba że dana decyzja stanowi inaczej.

8. Obowiązek określony w ust. 1 nie ma zastosowania do aktów prawnych Unii ani ich przepisów wchodzących w zakres następującego wyjątku:

– art. 9 ust. 3.

9. Z zastrzeżeniem art. 28 decyzje Wspólnego Komitetu na podstawie ust. 5 wchodzi w życie niezwłocznie, ale w żadnym wypadku nie wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

10. Umawiające się Strony współpracują w dobrej wierze w trakcie całej procedury określonej w niniejszym artykule w celu ułatwienia podejmowania decyzji.

ARTYKUŁ 28

Wypełnianie zobowiązań konstytucyjnych przez Szwajcarię

1. Podczas wymiany poglądów, o której mowa w art. 27 ust. 4, Szwajcaria informuje Unię, czy Szwajcaria musi wypełnić swoje zobowiązania konstytucyjne, aby decyzja, o której mowa w art. 27 ust. 5 stała się wiążąca.

2. W przypadku gdy Szwajcaria musi wypełnić swoje zobowiązania konstytucyjne, aby decyzja, o której mowa w art. 27 ust. 5 stała się wiążąca, termin na ich wypełnienie wynosi maksymalnie dwa lata od daty przekazania informacji, o której mowa w ust. 1, z wyjątkiem wszczęcia procedury referendum, w którym to przypadku termin ten przedłuża się o jeden rok.

3. Do czasu poinformowania przez Szwajcarię, że wypełniła ona swoje zobowiązania konstytucyjne, Umawiające się Strony stosują tymczasowo decyzję, o której mowa w art. 27 ust. 5, chyba że Szwajcaria poinformuje Unię, że tymczasowe stosowanie decyzji nie jest możliwe, i przedstawi uzasadnienie.

W żadnym wypadku tymczasowe stosowanie nie może nastąpić wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

4. Szwajcaria niezwłocznie powiadamia Unię za pośrednictwem Wspólnego Komitetu po wypełnieniu zobowiązań konstytucyjnych, o których mowa w ust. 1.

5. Decyzja wchodzi w życie z dniem doręczenia powiadomienia, o którym mowa w ust. 4, ale w żadnym wypadku nie wcześniej niż w dniu, w którym odpowiedni akt prawny Unii zacznie mieć zastosowanie w Unii.

ROZDZIAŁ 3

INTERPRETACJA I STOSOWANIE UMOWY

ARTYKUŁ 29

Zasada jednolitej interpretacji

1. Aby osiągnąć cele określone w art. 1, 12 i 23 i zgodnie z zasadami międzynarodowego prawa publicznego, umowy dwustronne w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, oraz akty prawne Unii, do których odsyłają takie umowy, są jednolicie interpretowane i stosowane w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem.
2. Akty prawne Unii, do których odsyła niniejsza Umowa, oraz – w zakresie, w jakim ich stosowanie obejmuje pojęcia prawa Unii – postanowienia niniejszej Umowy interpretuje się i stosuje się zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zarówno przed podpisaniem niniejszej Umowy, jak i po jej podpisaniu.

ARTYKUŁ 30

Zasada skutecznego i harmonijnego stosowania

1. Komisja i właściwe organy Szwajcarii współpracują i pomagają sobie nawzajem w zapewnianiu nadzoru nad stosowaniem niniejszej Umowy. Mogą wymieniać się informacjami na temat działań w zakresie nadzoru nad stosowaniem niniejszej Umowy. Mogą wymieniać poglądy i omawiać kwestie będące przedmiotem wspólnego zainteresowania.
2. Każda z Umawiających się Stron wprowadza odpowiednie środki w celu zapewnienia skutecznego i harmonijnego stosowania niniejszej Umowy na swoim terytorium.
3. Nadzór nad stosowaniem niniejszej Umowy jest sprawowany wspólnie przez Umawiające się Strony w ramach Wspólnego Komitetu. Jeżeli Komisja lub właściwe organy Szwajcarii dowiadują się o przypadku nieprawidłowego zastosowania Umowy, sprawę można przekazać Wspólnemu Komitetowi w celu znalezienia możliwego do przyjęcia rozwiązania.
4. Komisja i właściwe organy Szwajcarii, odpowiednio, monitorują stosowanie niniejszej Umowy przez drugą Umawiającą się Stronę. Zastosowanie ma procedura przewidziana w art. 32 niniejszej Umowy.

Niniejsza Umowa musi wyraźnie przewidywać kompetencje instytucji Unii dotyczące nadzoru wobec jednej z Umawiających się Stron – takie jak uprawnienia dochodzeniowe i decyzyjne – w zakresie, w jakim są one niezbędne do zapewnienia skutecznego i spójnego stosowania niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 31

Zasada wyłączności

Umawiające się Strony zobowiązują się nie poddawać sporu dotyczącego interpretacji lub stosowania niniejszej Umowy i aktów prawnych Unii, do których odsyła niniejsza Umowa, lub, w stosownych przypadkach, zgodności z niniejszą Umową decyzji przyjętej przez Komisję na podstawie niniejszej Umowy procedurze rozstrzygania innej niż przewidziana w niniejszej części.

ARTYKUŁ 32

Procedura w przypadku trudności z interpretacją lub stosowaniem Umowy

1. W przypadku trudności z interpretacją lub stosowaniem niniejszej Umowy lub aktu prawnego Unii, do którego odsyła Umowa, Umawiające się Strony konsultują się na forum Wspólnego Komitetu w celu znalezienia rozwiązania akceptowalnego przez obie Strony. W tym celu Wspólny Komitet otrzymuje wszelkie istotne informacje umożliwiające szczegółowe zbadanie sytuacji. Wspólny Komitet rozważa wszystkie możliwości pozwalające na dalszą właściwą realizację niniejszej Umowy.
2. Jeżeli Wspólny Komitet nie jest w stanie znaleźć rozwiązania trudności, o której mowa w ust. 1, w terminie trzech miesięcy od daty przedstawienia mu tej trudności, każda z Umawiających się Stron może zwrócić się do sądu arbitrażowego o rozstrzygnięcie sporu zgodnie z zasadami określonymi w protokole.

3. Jeżeli w sporze podniesiono kwestię dotyczącą interpretacji lub stosowania postanowienia, o którym mowa w art. 29 ust. 2, oraz jeżeli interpretacja tego postanowienia ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu i jest do tego niezbędna, sąd arbitrażowy zwraca się z odpowiednim pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jeżeli w sporze podniesiono kwestię dotyczącą interpretacji lub stosowania postanowienia, które wchodzi w zakres wyjątku od obowiązku dynamicznego dostosowania, o którym mowa w art. 27 ust. 8, oraz jeżeli spór nie wiąże się z interpretacją lub stosowaniem pojęć prawa Unii, sąd arbitrażowy rozstrzyga spór bez zwracania się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

4. W przypadku gdy sąd arbitrażowy kieruje pytanie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zgodnie z ust. 3:

- a) orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest wiążące dla sądu arbitrażowego, oraz
- b) Szwajcaria korzysta odpowiednio z tych samych praw co państwa członkowskie i instytucje Unii oraz podlega odpowiednio tym samym procedurom przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Każda z Umawiających się Stron wprowadza wszelkie niezbędne środki, aby wykonać w dobrej wierze orzeczenie sądu arbitrażowego. Umawiająca się Strona, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do niniejszej Umowy, informuje drugą Umawiającą się Stronę, za pośrednictwem Wspólnego Komitetu, o środkach przyjętych w celu wykonania orzeczenia sądu arbitrażowego.

ARTYKUŁ 33

Środki wyrównawcze

1. Jeżeli Umawiająca się Strona, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do niniejszej Umowy, nie poinformuje drugiej Umawiającej się Strony, w rozsądnym terminie wyznaczonym zgodnie z art. IV.2 ust. 6 protokołu, o środkach wprowadzonych w celu wykonania orzeczenia sądu arbitrażowego lub jeżeli druga Umawiająca się Strona uważa, że środki, o wprowadzeniu których powiadomiono, nie są zgodne z orzeczeniem sądu arbitrażowego, ta druga Umawiająca się Strona może zastosować proporcjonalne środki wyrównawcze w ramach niniejszej Umowy lub jakiegokolwiek innej umowy dwustronnej w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem (zwane dalej „środkami wyrównawczymi”), w celu zaradzenia potencjalnej nierównowadze. Powiadamia ona Umawiającą się Stronę, co do której sąd arbitrażowy uznał, że nie zastosowała się do niniejszej Umowy, o środkach wyrównawczych, które określa się w powiadomieniu. Takie środki wyrównawcze stają się skuteczne trzy miesiące od daty powiadomienia.
2. Jeżeli w terminie jednego miesiąca od daty powiadomienia o planowanych środkach wyrównawczych Wspólny Komitet nie podejmie decyzji o zawieszeniu, zmianie lub unieważnieniu tych środków wyrównawczych, każda z Umawiających się Stron może poddać kwestię proporcjonalności tych środków wyrównawczych arbitrażowi, zgodnie z protokołem.
3. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie w terminach określonych w art. III.8 ust. 4 protokołu.
4. Środki wyrównawcze nie mają mocy wstecznej. W szczególności osoby fizyczne i podmioty gospodarcze zachowują prawa i obowiązki nabyte przed wejściem w życie środków wyrównawczych.

ARTYKUŁ 34

Współpraca między jurysdykcjami

1. W celu promowania jednolitej interpretacji szwajcarski Federalny Sąd Najwyższy i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uzgadniają prowadzenie dialogu i jego zasady.
2. Szwajcaria ma prawo złożyć do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pisma procesowe lub uwagi na piśmie, w przypadku gdy sąd państwa członkowskiego Unii kieruje pytanie dotyczące interpretacji Umowy lub przepisu aktu prawnego Unii, do którego odsyła niniejsza Umowa, do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

ARTYKUŁ 35

Odniesienia do terytoriów

Ilekoć akty prawne Unii włączone do niniejszej Umowy zawierają odniesienia do terytorium „Unii Europejskiej”, „Unii”, „wspólnego rynku” lub „rynku wewnętrznego”, odniesienia te rozumie się do celów niniejszej Umowy jako odniesienia do terytoriów, o których mowa w art. 43.

ARTYKUŁ 36

Odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii

Ilekoć akty prawne Unii włączone do niniejszej Umowy zawierają odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii, odniesienia te rozumie się do celów niniejszej Umowy jako odniesienia do obywateli państw członkowskich Unii i Szwajcarii.

ARTYKUŁ 37

Wejście w życie i wdrożenie aktów prawnych Unii

Przepisy aktów prawnych Unii włączonych do niniejszej Umowy w zakresie dotyczącym wejścia w życie lub wdrożenia tych aktów nie mają znaczenia do celów niniejszej Umowy.

Terminy oraz daty wprowadzenia w życie i wykonania przez Szwajcarię decyzji włączających akty prawne Unii do niniejszej Umowy wynikają z art. 27 ust. 9 i art. 28 ust. 5, a także z przepisów przejściowych.

ARTYKUŁ 38

Adresaci aktów prawnych Unii

Przepisy aktów prawnych Unii włączonych do niniejszej Umowy wskazujące, że są one skierowane do państw członkowskich Unii, nie mają znaczenia do celów niniejszej Umowy.

CZĘŚĆ VI

POZOSTAŁE POSTANOWIENIA

ARTYKUŁ 39

Dostosowania ogólne

Niniejsza część przewiduje dostosowania ogólne, które mają zastosowanie do aktów prawnych Unii, o których mowa w załącznikach I i VI, chyba że odpowiedni załącznik stanowi inaczej.

ARTYKUŁ 40

Wymiana informacji

1. W przypadku gdy państwo członkowskie Unii lub jego właściwy organ ma przekazać informacje Komisji, Szwajcaria lub jej właściwy organ przekazuje takie informacje Komisji za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.
2. W przypadku gdy państwo członkowskie Unii lub jego właściwy organ ma przekazać informacje co najmniej jednemu innemu państwu członkowskiemu Unii, przekazuje je również bezpośrednio Szwajcarii, informując o tym Komisję. W przypadku gdy Szwajcaria lub jej właściwy organ ma przekazać informacje co najmniej jednemu innemu państwu członkowskiemu Unii lub jego właściwym organom, czyni to bezpośrednio i informuje o tym Komisję za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.

3. Wspólny Komitet może uzgodnić odpowiednie rozwiązania przewidujące bezpośrednią wymianę informacji w obszarach, w których wymagane jest szybkie przekazywanie informacji.
4. Ust. 1 i 2 pozostają bez uszczerbku dla przepisów i ustaleń sektorowych mających zastosowanie do wymiany informacji za pośrednictwem systemów informacyjnych.
5. Z zastrzeżeniem ust. 1, w przypadku gdy konieczna jest wymiana informacji między ACER lub innymi instytucjami Unii a organem szwajcarskim podczas opracowywania decyzji, sprawozdania, opinii, zalecenia lub innego podobnego dokumentu, wymiana ta odbywa się bezpośrednio między odpowiednimi podmiotami, chyba że Wspólny Komitet stwierdzi, że taka wymiana powinna odbywać się za pośrednictwem Wspólnego Komitetu.
6. W przypadku gdy Komisja lub ACER muszą wymieniać się informacjami z przedsiębiorstwami w Szwajcarii, aby wykonywać przyznane im kompetencje, mogą one wymieniać się informacjami bezpośrednio z takimi przedsiębiorstwami, chyba że Wspólny Komitet określi inną procedurę mającą zastosowanie w takich przypadkach.
7. W przypadku gdy podczas opracowywania decyzji Unii przeprowadza się konsultacje z państwami członkowskimi Unii, ich organami lub przedsiębiorstwami, w ten sam sposób przeprowadza się konsultacje ze Szwajcarią, jej organami i przedsiębiorstwami.

ARTYKUŁ 41

Dokumenty niewiążące

1. W przypadku gdy Komisja, ACER lub inne instytucje Unii wydają sprawozdania, opinie, deklaracje, zalecenia lub inne podobne dokumenty adresowane do państw członkowskich Unii lub ich organów, mogą to uczynić również w odniesieniu do Szwajcarii lub jej organów. W przypadku gdy podczas opracowywania takich dokumentów przeprowadza się konsultacje z państwami członkowskimi Unii, ich organami lub przedsiębiorstwami, w ten sam sposób przeprowadza się konsultacje ze Szwajcarią, jej organami i przedsiębiorstwami.
2. Jeżeli takie dokumenty nie są publikowane, Komisja przekazuje je za pośrednictwem Wspólnego Komitetu. Wspólny Komitet może wyrazić zgodę na bezpośrednią wymianę informacji. ACER i inne instytucje dostarczają dokumenty bezpośrednio.

ARTYKUŁ 42

Publikowanie informacji

1. W przypadku gdy państwo członkowskie Unii jest zobowiązane opublikować określone informacje, to Szwajcaria, na mocy niniejszej Umowy, także publikuje odpowiednie informacje w podobny sposób.
2. Jeżeli zgodnie z aktem, o którym mowa w załącznikach, informacje mają być opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, to instytucja Unii publikuje tam również odpowiednie informacje dotyczące Szwajcarii.

CZEŚĆ VII

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 43

Zakres terytorialny

Niniejszą Umowę stosuje się, z jednej strony, do terytorium, do którego mają zastosowanie Traktat o Unii Europejskiej i TFUE, na warunkach określonych w tych traktatach, oraz, z drugiej strony, do terytorium Szwajcarii.

ARTYKUŁ 44

Klauzula przeglądowa dotycząca rozszerzonej współpracy

Umawiające się Strony deklarują chęć wzięcia pod rozwagę pogłębienia współpracy w sektorze energetycznym w zakresie obejmującym nie tylko energię elektryczną, ale także wodór lub gazy odnawialne.

ARTYKUŁ 45

Informacje niejawne i szczególnie chronione informacje jawne

1. Żadnego z postanowień niniejszej Umowy nie interpretuje się jako wymagającego od Umawiającej się Strony udostępnienia informacji niejawnych.

2. Informacje niejawne lub materiały niejawne przekazywane lub wymieniane między Umawiającymi się Stronami na mocy niniejszej Umowy są przetwarzane i chronione zgodnie z Umową między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie procedur bezpieczeństwa przy wymianie informacji niejawnych, sporządzoną w Brukseli dnia 28 kwietnia 2008 r., oraz wszelkimi wdrażającymi ją uzgodnieniami dotyczącymi bezpieczeństwa.

3. Wspólny Komitet przyjmuje, w drodze decyzji, instrukcje postępowania w celu zapewnienia ochrony szczególnie chronionych informacji jawnych wymienianych między Umawiającymi się Stronami.

ARTYKUŁ 46

Tajemnica zawodowa

Przedstawiciele, eksperci i inni pracownicy Umawiających się Stron są zobowiązani, nawet po zaprzestaniu pełnienia swoich funkcji, do nieujawniania informacji uzyskanych w ramach niniejszej Umowy, które są objęte tajemnicą zawodową.

ARTYKUŁ 47

Załączniki i protokoły

Załączniki i protokoły do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część.

ARTYKUŁ 48

Wykonanie

1. Umawiające się Strony wprowadzają wszelkie właściwe środki, ogólne lub szczególne, w celu zapewnienia wykonania zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy i powstrzymują się od wszelkich działań, które mogłyby zagrozić osiągnięciu celów niniejszej Umowy.
2. Umawiające się Strony wprowadzają wszelkie środki niezbędne do zagwarantowania zamierzonego rezultatu aktów prawnych Unii, do których odsyła niniejszej Umowa, oraz powstrzymują się od wszelkich działań, które mogłyby zagrozić osiągnięciu celów tych aktów.

ARTYKUŁ 49

Wkład finansowy

1. Szwajcaria wnosi wkład w finansowanie działań agencji Unii, systemów informacyjnych i innych działań wymienionych w art. 1 załącznika VII, do których ma dostęp, zgodnie z niniejszym artykułem i załącznikiem VII.

Wspólny Komitet może podjąć decyzję o zmianie załącznika VII.

2. Unia może w dowolnym momencie zawiesić uczestnictwo Szwajcarii w działaniach, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, jeżeli Szwajcaria nie dotrzymuje terminu płatności zgodnie z warunkami płatności określonymi w art. 2 załącznika VII.

W przypadku niedotrzymania przez Szwajcarię terminu płatności Unia wysyła Szwajcarii oficjalne wezwanie do zapłaty. W przypadku braku uregulowania pełnej płatności w terminie 30 dni od daty otrzymania takiego oficjalnego wezwania do zapłaty przez Szwajcarię Unia może zawiesić uczestnictwo Szwajcarii w danym działaniu.

3. Wkład finansowy ma formę łącznej kwoty:

- a) wkładu operacyjnego; oraz
- b) opłaty z tytułu uczestnictwa.

4. Wkład finansowy ma formę rocznego wkładu finansowego i jest wymagalny w terminach określonych w wezwaniach do wpłaty środków wystawianych przez Komisję.

5. Wkład operacyjny opiera się na kluczu do ustalenia wkładu określonym jako stosunek produktu krajowego brutto (zwanego dalej „PKB”) Szwajcarii w cenach rynkowych do PKB Unii w cenach rynkowych.

W tym celu za dane liczbowe dotyczące PKB w cenach rynkowych Umawiających się Stron uznaje się ostatnie dane dostępne na dzień 1 stycznia roku, w którym dokonywana jest roczna płatność, zgodnie z ustaleniami Urzędu Statystycznego Unii Europejskiej, z należyтым uwzględnieniem Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie współpracy w dziedzinie statystyki, sporządzonej w Luksemburgu w dniu 26 października 2004 r. Jeśli ta umowa przestanie obowiązywać, za PKB Szwajcarii uznaje się wartość określoną na podstawie danych dostarczonych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

6. Wkład operacyjny dla każdej agencji Unii oblicza się poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu do jej rocznego uchwalonego budżetu ujętego w odpowiednich pozycjach w budżecie na dany rok, z uwzględnieniem dla każdej agencji wszelkich skorygowanych wkładów operacyjnych określonych w art. 1 załącznika VII.

Wkład operacyjny na systemy informacyjne i inne działania oblicza się poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu do odpowiedniego budżetu na dany rok, jak określono w dokumentach wykonawczych do budżetu, takich jak programy prac lub umowy. Wszystkie kwoty referencyjne opierają się na środkach na zobowiązania.

7. Roczna opłata z tytułu uczestnictwa wynosi 4 % rocznego wkładu operacyjnego obliczonego zgodnie z ust. 5 i 6.

8. Komisja przekazuje Szwajcarii odpowiednie informacje dotyczące obliczania jej wkładu finansowego. Informacje te przekazuje się z należyтым uwzględnieniem przepisów Unii dotyczących poufności i ochrony danych.

9. Wszystkie wkłady finansowe Szwajcarii lub płatności ze strony Unii oraz obliczenia kwot należnych lub kwot otrzymywanych dokonywane są w euro.

10. Jeżeli wejście w życie niniejszej Umowy nie zbiega się z początkiem roku kalendarzowego, wkład operacyjny Szwajcarii na dany rok podlega dostosowaniu zgodnie z metodyką i warunkami płatności określonymi w art. 4 załącznika VII.

11. Szczegółowe postanowienia dotyczące wprowadzenia w życie niniejszego artykułu są zawarte w załączniku VII.

12. Trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy, a następnie co trzy lata Wspólny Komitet dokonuje przeglądu warunków uczestnictwa Szwajcarii określonych w art. 1 załącznika VII i, w stosownych przypadkach, dostosowuje je.

ARTYKUŁ 50

Wejście w życie

1. Niniejsza Umowa podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu przez Umawiające się Strony zgodnie z ich własnymi procedurami. Umawiające się Strony powiadamiają się nawzajem o zakończeniu wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie niniejszej Umowy.
2. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pierwszego dnia drugiego miesiąca następującego po dniu ostatniego powiadomienia dotyczącego instrumentów wymienionych poniżej:
 - a) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób;
 - b) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób;
 - c) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;

- d) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
- e) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego;
- f) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- g) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- h) Protokół dotyczący pomocy państwa do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób;
- i) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi;
- j) Protokół instytucjonalny do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- k) Protokół zmieniający do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności;
- l) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej;

- m) Umowa między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii;
- n) Umowa między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie warunków uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w Agencji Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego.

ARTYKUŁ 51

Zmiany i wypowiedzenie

1. Niniejszą Umowę można zmienić w każdej chwili za obopólną zgodą Umawiających się Stron.
2. Unia lub Szwajcaria mogą wypowiedzieć niniejszą Umowę, powiadamiając o tym drugą Umawiającą się Stronę. Niniejsza Umowa przestaje obowiązywać po upływie sześciu miesięcy od daty otrzymania takiego powiadomienia.
3. W przypadku gdy niniejsza Umowa przestaje obowiązywać, osoby fizyczne i podmioty gospodarcze zachowują prawa i obowiązki, które nabyły na mocy niniejszej Umowy przed datą jej wygaśnięcia. Umawiające się Strony ustalają, za wzajemnym porozumieniem, jakie działania należy podjąć w odniesieniu do praw, których proces nabywania trwa.

Sporządzono w [...] w dniu [...] r. w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach w językach angielskim, bułgarskim, chorwackim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, irlandzkim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim oraz włoskim, przy czym teksty w każdym z tych języków są jednakowo autentyczne.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, należycie do tego celu upoważnieni, złożyli swoje podpisy pod niniejszą Umową.

[Podpisy (we wszystkich 24 językach UE: „W imieniu Unii Europejskiej” i „W imieniu Konfederacji Szwajcarskiej”)]

ENERGIA ELEKTRYCZNA

O ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej:

- prawa i obowiązki przewidziane dla państw członkowskich Unii w aktach prawnych Unii włączonych do niniejszego załącznika rozumie się jako prawa i obowiązki przewidziane dla Szwajcarii;
- zawarte w tych aktach odniesienia do osób fizycznych lub prawnych mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwach członkowskich Unii odczytuje się jako obejmujące odniesienia do osób fizycznych lub prawnych mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Szwajcarii.

Stosuje się to z pełnym poszanowaniem postanowień instytucjonalnych zawartych w części V niniejszej Umowy.

AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 32019 R 0941: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/941 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie gotowości na wypadek zagrożeń w sektorze energii elektrycznej i uchylające dyrektywę 2005/89/WE (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/941/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2019/941 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 3 ust. 1 słowa „Najwcześniej jak to możliwe i nie później niż do dnia 5 stycznia 2020 r. każde państwo członkowskie” zastępuje się słowami:

„Najpóźniej trzy lata po wejściu w życie Umowy Szwajcaria”;

- b) w art. 7 ust. 1 słowa „W terminie czterech miesięcy od ustalenia regionalnych scenariuszy kryzysu elektroenergetycznego zgodnie z art. 6 ust. 1” zastępuje się słowami:

„Najpóźniej trzy lata i cztery miesiące po wejściu w życie Umowy”;

- c) w art. 7 ust. 4 słowa „W terminie czterech miesięcy od ustalenia regionalnych scenariuszy kryzysu elektroenergetycznego zgodnie z art. 6 ust. 1” zastępuje się słowami:

„Najpóźniej trzy lata i cztery miesiące po wejściu w życie niniejszej Umowy”;

- d) Art. 10 i 14 stosuje się najpóźniej trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy.

2. 32019 R 0942: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiające Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 22, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/942/oj>), zmienione następującymi aktami:

- 32024 R 1787: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1787 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/942 (Dz.U. L 1787 z 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1787/oj>)
- 32024 R 1789: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1789 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie rynków wewnętrznych gazu odnawialnego, gazu ziemnego i wodoru, zmiany rozporządzeń (UE) nr 1227/2011, (UE) 2017/1938, (UE) 2019/942 i (UE) 2022/869 oraz decyzji (UE) 2017/684, a także uchylenia rozporządzenia (WE) nr 715/2009 (wersja przekształcona) (Dz.U. L 1789 z 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2019/942 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) rozporządzenie (UE) 2019/942 ma zastosowanie wyłącznie do kwestii objętych zakresem niniejszej Umowy;

b) niezależnie od postanowienia ogólnego zawartego na początku załącznika I do niniejszej Umowy termin „państwa członkowskie” używany w rozporządzeniu (UE) 2019/942 należy rozumieć jako obejmujący dodatkowo, poza znaczeniem nadanym mu w rozporządzeniu (UE) 2019/942, Szwajcarię. Podobnie termin „organ regulacyjny” zawarty w rozporządzeniu (UE) 2019/942 należy rozumieć jako obejmujący dodatkowo, poza znaczeniem nadanym mu w rozporządzeniu (UE) 2019/942, organ regulacyjny Szwajcarii;

c) w art. 3 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„3. W odniesieniu do Szwajcarii ACER posiada kompetencje przyznane jej zgodnie z art. 3–10 i 12 rozporządzenia (UE) 2019/942, chyba że niniejsza Umowa stanowi inaczej. Zanim ACER podejmie decyzję dotyczącą Szwajcarii, konsultuje się z właściwym organem Szwajcarii.”;

d) w art. 5 ust. 4 dodaje się, co następuje:

„Do art. 9 ust. 6 lit. b) rozporządzenia (UE) 2015/1222 ma zastosowanie następująca procedura:

W zakresie, w jakim zmiana regionów wyznaczania zdolności przesyłowych dotyczy przydziału granic Szwajcarii do określonego regionu, Szwajcaria ma prawo zwrócić się z wnioskiem do Wspólnego Komitetu o podjęcie decyzji w sprawie zatwierdzenia przydziału granic Szwajcarii do określonego regionu.

Jeżeli Wspólny Komitet nie podejmie decyzji w terminie sześciu miesięcy od daty złożenia wniosku, ACER podejmuje decyzję w sprawie regionów wyznaczania zdolności przesyłowych zgodnie z akapitem pierwszym niniejszego ustępu, uwzględniając zastrzeżenia Szwajcarii.

Jeżeli Wspólny Komitet postanowi nie zatwierdzić przydziału granic Szwajcarii do określonego regionu, ACER przygotowuje nową decyzję uwzględniającą zastrzeżenia Szwajcarii.”;

- e) w art. 21 dodaje się, co następuje:

„Krajowy organ regulacyjny Szwajcarii uczestniczy w pełni w Radzie Organów Regulacyjnych oraz we wszystkich innych organach przygotowawczych ACER, w tym w grupach roboczych, komitetach i grupach zadaniowych, w odniesieniu do kwestii objętych zakresem niniejszej Umowy. Nie ma jednak prawa głosu w Radzie Organów Regulacyjnych. Regulamin wewnętrzny Rady Organów Regulacyjnych oraz regulamin wewnętrzny dotyczący funkcjonowania grup roboczych muszą umożliwiać pełne uczestnictwo krajowego organu regulacyjnego Szwajcarii.”;

- f) w art. 31 dodaje się, co następuje:

„Szwajcaria uczestniczy w finansowaniu ACER. W tym celu stosuje się procedury określone w art. 49 Umowy.”;

- g) Szwajcaria przyznaje ACER i jej personelowi, w ramach ich funkcji urzędowych na rzecz ACER, przywileje i immunitety przewidziane w dodatku do niniejszego załącznika, oparte na art. 1–6, 10–15, 17 i 18 protokołu (nr 7). Odesłania do odpowiednich artykułów tego protokołu znajdują się w nawiasach w celach informacyjnych;

h) w art. 39 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„1a. Na zasadzie odstępstwa od art. 12 ust. 2 lit. a) warunków zatrudnienia innych pracowników Unii Europejskiej, ustanowionych w rozporządzeniu nr 31 (EWG), 11 (EWEA) ustanawiającym regulamin pracowniczy urzędników i warunki zatrudnienia innych pracowników Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.U. 45 z 14.6.1962, s. 1385), wraz z wszelkimi późniejszymi zmianami, ACER może – jeżeli tak postanowi – zatrudniać na podstawie umowy obywateli szwajcarskich korzystających z pełni praw obywatelskich. ACER może wyrazić zgodę na delegowanie ekspertów przez Szwajcarię.”;

i) w art. 41 ust. 1 dodaje się, co następuje:

„Do celów stosowania niniejszego rozporządzenia do wszelkich dokumentów ACER dotyczących Szwajcarii stosuje się rozporządzenie (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. ((Dz.U. L 145 z 31.5.2001, s. 43) w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji.”;

3. 32020 D 2152: decyzja Komisji (UE) 2020/2152 z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie opłat należnych Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki z tytułu gromadzenia, obsługi, przetwarzania i analizy informacji zgłaszanych na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 (Dz.U. L 428 z 18.12.2020, s. 68, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2020/2152/oj>)

4. 32019 R 943: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>), zmienione następującymi aktami:
- 32022 R 0869: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, zmiany rozporządzeń (WE) nr 715/2009, (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 oraz dyrektyw 2009/73/WE i (UE) 2019/944 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 347/2013 (Dz.U. UE L 152 z 3.6.2022, s. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj>)
 - 32024 R 1747: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1747 z dnia 13 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenia (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 w odniesieniu do poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej (Dz.U. L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2019/943 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 14 ust. 8 dodaje się, co następuje:

„W zakresie, w jakim Komisja zamierza zmienić obszar rynkowy obejmujący terytorium Szwajcarii, przedkłada projekt decyzji do zatwierdzenia Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet podejmuje decyzję w terminie sześciu miesięcy od przedłożenia wniosku. Jeżeli Wspólny Komitet nie zatwierdzi zmiany obszaru rynkowego obejmującego terytorium Szwajcarii, Komisja przygotowuje nową decyzję uwzględniającą zastrzeżenia Szwajcarii.”;

- b) w art. 15 ust. 5 dodaje się, co następuje:

„W zakresie, w jakim Komisja zamierza zmienić obszar rynkowy obejmujący terytorium Szwajcarii, przedkłada projekt decyzji do zatwierdzenia Wspólnemu Komitetowi. Wspólny Komitet podejmuje decyzję w terminie sześciu miesięcy od przedłożenia wniosku. Jeżeli Wspólny Komitet nie zatwierdzi zmiany obszaru rynkowego obejmującego terytorium Szwajcarii, Komisja przygotowuje nową decyzję uwzględniającą zastrzeżenia Szwajcarii.”;

- c) mechanizmy zdolności wytwórczych wprowadzane przez Szwajcarię są zatwierdzane przez właściwy organ Szwajcarii. W związku z tym w art. 21 ust. 8 w odniesieniu do tych mechanizmów zdolności wytwórczych słowo „Komisja” zastępuje się słowami „właściwy organ Szwajcarii”;

- d) w art. 24 ust. 1 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) przyjmować założenia uwzględniające specyfikę krajowego popytu na energię elektryczną i jej podaży, w tym takie cechy szczególne wynikające z faktu, że Szwajcaria nie jest państwem członkowskim Unii, lub z elementów, które mogą być szczególnie istotne dla bezpieczeństwa dostaw w Szwajcarii, jak ewentualna ograniczona dostępność energii jądrowej i gazu do wytwarzania energii elektrycznej w państwach sąsiadujących, pod warunkiem że takie zastrzeżenia zostaną uwzględnione w sposób proporcjonalny i racjonalny”;

- e) Komisja posiada kompetencje przyznane na mocy art. 34, 63 i 64 w przypadkach dotyczących Szwajcarii;

f) w art. 65 ust. 2 dodaje się, co następuje:

„W przypadku gdy Komisja zamierza zwrócić się o informacje do celów niniejszego artykułu do przedsiębiorstwa z siedzibą w Szwajcarii, Komisja przekazuje krajowemu organowi regulacyjnemu Szwajcarii wniosek o udzielenie informacji, w tym termin, w którym dane przedsiębiorstwo jest zobowiązane do dostarczenia takich informacji. Krajowy organ regulacyjny niezwłocznie zwraca się z wnioskiem o udzielenie takich informacji do przedsiębiorstwa, którego to dotyczy, i dołącza do tego wniosku informacje określone w ust. 3. Krajowy organ regulacyjny Szwajcarii przekazuje Komisji odpowiedź przedsiębiorstw, których to dotyczy niezwłocznie po jej otrzymaniu.

Jeżeli przedsiębiorstwo nie przekaze informacji, o których udzielenie się zwrócono zgodnie z akapitem trzecim, w wyznaczonym przez Komisję terminie lub dostarczy niepełne informacje, Komisja może zwrócić się do krajowego organu regulacyjnego Szwajcarii o przyjęcie decyzji zgodnie z ust. 5.”;

g) w art. 65 ust. 5 dodaje się, co następuje:

„W przypadku wystąpienia z takim wnioskiem przez Komisję zgodnie z ust. 2, krajowy organ regulacyjny Szwajcarii w drodze decyzji wymaga od przedsiębiorstwa, którego to dotyczy, przekazania żądanych informacji.”;

h) w art. 66 ust. 2 dodaje się, co następuje:

„Jeżeli spełnione są warunki niniejszego ustępu w odniesieniu do odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji wystosowany przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii zgodnie z art. 65 ust. 2, Komisja może zwrócić się do krajowego organu regulacyjnego Szwajcarii o przyjęcie decyzji zgodnie z niniejszym ustępem w odniesieniu do przedsiębiorstw, których to dotyczy.”;

i) dodaje się nowy artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 66a

Decyzje przyjęte przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii zgodnie z art. 65 i 66 podlegają kontroli sądowej sprawowanej przez sądy szwajcarskie.”;

j) Art. 7b, art. 12 ust. 2–7, art. 19a ust. 3–9, art. 19e, 19f, 50 i 63 zostają wdrożone najpóźniej trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy.

5. 32010 R 0838: rozporządzenie Komisji (UE) nr 838/2010 z dnia 23 września 2010 r. w sprawie ustanowienia wytycznych dotyczących mechanizmu rekompensat dla operatorów działających między systemami przesyłowymi i wspólnego podejścia regulacyjnego do opłat przesyłowych (Dz.U. L 250 z 24.9.2010, s. 5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2010/838/oj>)

Do celów niniejszej Umowy Komisja posiada kompetencje przewidziane w części A pkt 3.3 i 5.1 załącznika do rozporządzenia (UE) nr 838/2010.

6. 32013 R 0543: rozporządzenie Komisji (UE) nr 543/2013 z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie dostarczania i publikowania danych na rynkach energii elektrycznej, zmieniające załącznik I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 (Dz.U. UE L 163 z 15.6.2013, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/543/oj>), zmienione następującymi aktami:

- 32019 R 943: rozporządzenie (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54)

7. 32015 R 1222: rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1222 z dnia 24 lipca 2015 r. ustanawiające wytyczne dotyczące alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi (Dz.U. L 197 z 25.7.2015, s. 24, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1222/oj>), zmienione następującymi aktami:

- 32021 R 0280: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2021/280 z dnia 22 lutego 2021 r. zmieniające rozporządzenia (UE) 2015/1222, (UE) 2016/1719, (UE) 2017/2195 i (UE) 2017/1485 w celu dostosowania ich do rozporządzenia (UE) 2019/943 (Dz.U. UE L 62 z 23.2.2021, s. 24, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1222/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2015/1222 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 1 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„6. OSP i operatorzy rynku ze Szwajcarii uczestniczą w jednolitymłączeniu rynków dnia następnego i dnia bieżącego na tych samych warunkach co OSP i operatorzy rynku z Unii, po spełnieniu warunków technicznych i regulacyjnych określonych w niniejszym rozporządzeniu. Komisja, podejmując decyzję na podstawie art. 1 ust. 5, bierze pod uwagę fakt, że wdrożenie Umowy uznaje się za spełniające warunki określone w art. 1 ust. 4. Wszystkie zaangażowane podmioty niezwłocznie podejmują niezbędne kroki, aby umożliwić Szwajcarii przystąpienie do łączenia rynków w ciągu 9 miesięcy od wejścia w życie Umowy.”;

- b) w odniesieniu do warunków lub metod, których przyjęcie przewidziano w rozporządzeniu (UE) 2015/1222:
- (i) OSP, wyznaczeni operatorzy rynku energii elektrycznej („NEMO”) ze Szwajcarii i krajowy organ regulacyjny Szwajcarii uczestniczą w opracowywaniu wszelkich nowych lub zmienionych warunków lub metod, a ich uwagi uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji dotyczących warunków lub metod;
 - (ii) przy głosowaniu i ustalaniu, czy osiągnięto odpowiednie progi większości kwalifikowanej w odniesieniu do państwa członkowskiego lub liczby ludności, uwzględnia się Szwajcarię i jej liczbę ludności;
 - (iii) odniesienia do „regionów obejmujących więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 9 ust. 3 akapit pierwszy oraz do „regionów obejmujących nie więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 9 ust. 3 akapit trzeci odczytuje się jako „regiony obejmujące więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię” lub jako „regiony obejmujące nie więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię”;
 - (iv) w przypadku zmiany przydziału granic Szwajcarii do określonego regionu wyznaczania zdolności przesyłowych zgodnie z art. 9 ust. 6 lit. b) zastosowanie ma procedura określona w art. 5 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/942;
 - (v) warunki lub metody, które zostały już przyjęte na dzień podpisania niniejszej Umowy, mają zastosowanie w Szwajcarii; oraz

- (vi) nowe lub zmienione warunki lub metody przyjęte przez ACER zgodnie z procedurą ustanowioną w rozporządzeniu (UE) 2015/1222 zostają włączone przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii w terminie jednego miesiąca do szwajcarskiego porządku regulacyjnego. Warunki lub metody stosuje się tymczasowo w Szwajcarii od dnia rozpoczęcia ich stosowania w Unii. Wszelkie takie tymczasowe stosowanie kończy się wraz z włączeniem warunków lub metod do szwajcarskiego porządku regulacyjnego przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii.

8. 32016 R 1719: rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1719 z dnia 26 września 2016 r. ustanawiające wytyczne dotyczące długoterminowej alokacji zdolności przesyłowych (Dz.U. L 259 z 27.9.2016, s. 42, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1719/oj>), zmienione następującymi aktami:

- 32021 R 0280: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2021/280 z dnia 22 lutego 2021 r. zmieniające rozporządzenia (UE) 2015/1222, (UE) 2016/1719, (UE) 2017/2195 i (UE) 2017/1485 w celu dostosowania ich do rozporządzenia (UE) 2019/943 (Dz.U. UE L 62 z 23.2.2021, s. 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/280/oj)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2016/1719 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 1 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„6. OSP i operatorzy rynku ze Szwajcarii uczestniczą we wspólnej platformie alokacji na tych samych warunkach co OSP i operatorzy rynku z Unii, po spełnieniu warunków technicznych i regulacyjnych określonych w niniejszym rozporządzeniu. Komisja, podejmując decyzję na podstawie ust. 5, bierze pod uwagę fakt, że wdrożenie Umowy uznaje się za spełniające warunki określone w ust. 4. Wszystkie zaangażowane podmioty niezwłocznie podejmują niezbędne kroki, aby umożliwić Szwajcarii przystąpienie do łączenia rynków w ciągu 9 miesięcy po wejściu Umowy w życie.”;

- b) w odniesieniu do warunków lub metod, których przyjęcie przewidziano w rozporządzeniu (UE) 2016/1719:
- (i) OSP ze Szwajcarii i krajowy organ regulacyjny Szwajcarii uczestniczą w opracowywaniu wszelkich nowych lub zmienionych warunków lub metod, a ich uwagi uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji dotyczących warunków lub metod;
 - (ii) przy głosowaniu i ustalaniu, czy osiągnięto odpowiednie progi większości kwalifikowanej w odniesieniu do państwa członkowskiego lub liczby ludności, uwzględnia się Szwajcarię i jej liczbę ludności;
 - (iii) odniesienia do „regionów obejmujących więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy oraz do „regionów obejmujących nie więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 4 ust. 3 akapit trzeci odczytuje się jako „regiony obejmujące więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię” lub jako „regiony obejmujące nie więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię”;
 - (iv) warunki lub metody, które zostały już przyjęte na dzień podpisania niniejszej Umowy, mają zastosowanie w Szwajcarii; oraz
 - (v) nowe lub zmienione warunki lub metody przyjęte przez ACER zgodnie z procedurą ustanowioną w rozporządzeniu (UE) 2016/1719 zostają włączone przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii w terminie jednego miesiąca do szwajcarskiego porządku regulacyjnego. Warunki lub metody stosuje się tymczasowo w Szwajcarii od dnia rozpoczęcia ich stosowania w Unii. Wszelkie takie tymczasowe stosowanie kończy się wraz z włączeniem warunków lub metod do szwajcarskiego porządku regulacyjnego przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii.

9. 32017 R 2195: rozporządzenie Komisji (UE) 2017/2195 z dnia 23 listopada 2017 r. ustanawiające wytyczne dotyczące bilansowania (Dz.U. L 312 z 28.11.2017, s. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2195/oj>), zmienione następującymi aktami:
- 32021 R 0280: rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/280 z dnia 22 lutego 2021 r. zmieniające rozporządzenia (UE) 2015/1222, (UE) 2016/1719, (UE) 2017/2195 i (UE) 2017/1485 w celu dostosowania ich do rozporządzenia (UE) 2019/943 (Dz.U. UE L 62 z 23.2.2021, s. 24, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/280/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2017/2195 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w art. 1 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„9. OSP i operatorzy rynku ze Szwajcarii uczestniczą w europejskich platformach wymiany standardowych produktów energii bilansującej na tych samych warunkach co OSP i operatorzy rynku z Unii, po spełnieniu warunków technicznych i regulacyjnych określonych w niniejszym rozporządzeniu. Komisja, podejmując decyzję na podstawie ust. 7, bierze pod uwagę fakt, że wdrożenie Umowy uznaje się za spełniające warunki określone w ust. 6. Wszystkie zaangażowane podmioty niezwłocznie podejmują niezbędne kroki, aby umożliwić Szwajcarii przystąpienie do łączenia rynków w ciągu 9 miesięcy od wejścia w życie Umowy.”;

- b) w odniesieniu do warunków lub metod, których przyjęcie przewidziano w rozporządzeniu (UE) 2017/2195:
- (i) OSP ze Szwajcarii i krajowy organ regulacyjny Szwajcarii uczestniczą w opracowywaniu wszelkich nowych lub zmienionych warunków lub metod, a ich uwagi uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji dotyczących warunków lub metod;
 - (ii) przy głosowaniu i ustalaniu, czy osiągnięto odpowiednie progi większości kwalifikowanej w odniesieniu do państwa członkowskiego lub liczby ludności, uwzględnia się Szwajcarię i jej liczbę ludności;
 - (iii) odniesienia do „regionów obejmujących więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 4 ust. 4 oraz do „regionów, obejmujących nie więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 4 ust. 4 odczytuje się jako „regiony obejmujące więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię” lub jako „regiony obejmujące nie więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię”.
 - (iv) warunki lub metody, które zostały już przyjęte na dzień podpisania niniejszej Umowy, mają zastosowanie w Szwajcarii; oraz
 - (v) nowe lub zmienione warunki lub metody przyjęte przez ACER zgodnie z procedurą ustanowioną w rozporządzeniu (UE) 2017/2195 zostają włączone przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii w terminie jednego miesiąca do szwajcarskiego porządku regulacyjnego. Warunki lub metody stosuje się tymczasowo w Szwajcarii od dnia rozpoczęcia ich stosowania w Unii. Wszelkie takie tymczasowe stosowanie kończy się wraz z włączeniem warunków lub metod do szwajcarskiego porządku regulacyjnego przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii.

10. 32017 R 2196: rozporządzenie Komisji (UE) 2017/2196 z dnia 24 listopada 2017 r. ustanawiające kodeks sieci dotyczący stanu zagrożenia i stanu odbudowy systemów elektroenergetycznych (Dz.U. UE L 312 z 28.11.2017, s. 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2196/oj>)
11. 32016 R 1388: rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1388 z dnia 17 sierpnia 2016 r. ustanawiające kodeks sieci dotyczący przyłączenia odbioru (Dz.U. UE L 223 z 18.8.2016, s. 10, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1388/oj>)

Do celów niniejszej Umowy Komisja posiada kompetencje określone w art. 51.

12. 32016 R 0631: rozporządzenie Komisji (UE) 2016/631 z dnia 14 kwietnia 2016 r. ustanawiające kodeks sieci dotyczący wymogów w zakresie przyłączenia jednostek wytwórczych do sieci (Dz.U. UE L 112 z 27.4.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/631/oj>)

Do celów niniejszej Umowy Komisja posiada kompetencje określone w art. 61.

13. 32016 R 1447: rozporządzenie Komisji (UE) 2016/1447 z dnia 26 sierpnia 2016 r. ustanawiające kodeks sieci określający wymogi dotyczące przyłączenia do sieci systemów wysokiego napięcia prądu stałego oraz modułów parku energii z podłączeniem prądu stałego (Dz.U. UE L 241 z 8.9.2016, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1447/oj>)

Do celów niniejszej Umowy Komisja posiada kompetencje określone w art. 78.

14. 32017 R 1485: rozporządzenie Komisji (UE) 2017/1485 z dnia 2 sierpnia 2017 r. ustanawiające wytyczne dotyczące pracy systemu przesyłowego energii elektrycznej (Dz.U. UE L 220 z 25.8.2017, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1485/oj>), zmienione następującymi aktami:

- 32021 R 0280: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2021/280 z dnia 22 lutego 2021 r. (Dz.U. L 62 z 23.2.2021, s. 24)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2017/1485 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) w odniesieniu do warunków lub metod, których przyjęcie przewidziano w rozporządzeniu (UE) 2017/1485:
 - (i) OSP ze Szwajcarii i krajowy organ regulacyjny Szwajcarii uczestniczą w opracowywaniu wszelkich nowych lub zmienionych warunków lub metod, a ich uwagi uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji dotyczących warunków lub metod;
 - (ii) przy głosowaniu i ustalaniu, czy osiągnięto odpowiednie progi większości kwalifikowanej w odniesieniu do państwa członkowskiego lub liczby ludności, uwzględnia się Szwajcarię i jej liczbę ludności;
 - (iii) odniesienia do „regionów obejmujących więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 5 ust. 5 oraz do „regionów obejmujących nie więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 5 ust. 5 odczytuje się jako „regiony obejmujące więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię” lub jako „regiony obejmujące nie więcej niż cztery państwa członkowskie Unii i Szwajcarię”.

- (iv) warunki lub metody, które zostały już przyjęte na dzień podpisania niniejszej Umowy, mają zastosowanie w Szwajcarii; oraz
- (v) nowe lub zmienione warunki lub metody przyjęte przez ACER zgodnie z procedurą ustanowioną w rozporządzeniu (UE) 2017/1485 zostają włączone przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii w terminie jednego miesiąca do szwajcarskiego porządku regulacyjnego. Warunki lub metody stosuje się tymczasowo w Szwajcarii od dnia rozpoczęcia ich stosowania w UE. Wszelkie takie tymczasowe stosowanie kończy się wraz z włączeniem warunków lub metod do szwajcarskiego porządku regulacyjnego przez krajowy organ regulacyjny Szwajcarii.

15. 32024 L 01366: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2024/1366 z dnia 11 marca 2024 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 poprzez ustanowienie kodeksu sieci dotyczącego zasad sektorowych w zakresie aspektów cyberbezpieczeństwa w transgranicznych przepływach energii elektrycznej (Dz.U. UE L, 2024/1366, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1366/oj)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) 2024/1366 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) dodaje się artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 1a

1. Z dniem wejścia w życie Umowy Szwajcaria ustanawia lub wyznacza następujące organy i podmioty:

- a) krajowy organ rządowy lub regulacyjny odpowiedzialny za wykonywanie zadań powierzonych »właściwemu organowi« w niniejszym rozporządzeniu; w stosunku do Szwajcarii odniesienia w niniejszym rozporządzeniu do »właściwego organu« odczytuje się jako odniesienia do tego wyznaczonego organu;

- b) co najmniej jeden zespół reagowania na incydenty bezpieczeństwa komputerowego (CSIRT) odpowiedzialny za reagowanie na incydenty objęte zakresem niniejszego rozporządzenia zgodnie z wyraźnie określoną procedurą; zespoły te mogą nawiązać współpracę z krajowymi CSIRT państw członkowskich Unii w zakresie wymaganym do stosowania niniejszego rozporządzenia; w ramach takiej współpracy Szwajcaria ułatwia skuteczną, wydajną i bezpieczną wymianę informacji z krajowymi CSIRT, wykorzystując odpowiednie protokoły wymiany informacji, w tym kod poufności TLP. W stosunku do Szwajcarii odniesienia w niniejszym rozporządzeniu do »CSIRT« odczytuje się jako odniesienia do zespołu lub zespołów wyznaczonych zgodnie z akapitem pierwszym.

Szwajcaria wyznacza jeden ze swoich CSIRT na koordynatora do celów skoordynowanego ujawniania podatności (zwanego dalej »koordynującym CSIRT«). Koordynujący CSIRT działa w charakterze zaufanego pośrednika, w razie konieczności ułatwiając interakcję między osobą fizyczną lub prawną zgłaszającą podatność a producentem lub dostawcą potencjalnie podatnych produktów technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) lub usług ICT, na wniosek którejkolwiek ze stron. Zadania koordynującego CSIRT obejmują:

- (i) identyfikację danych podmiotów i kontaktowanie się z nimi;

- (ii) udzielanie pomocy osobom fizycznym lub prawnym zgłaszającym podatność; oraz
- (iii) negocjowanie harmonogramu ujawniania oraz zarządzanie podatnościami, których skutki mają wpływ na wiele podmiotów.

Szwajcaria zapewnia, aby osoby fizyczne lub prawne mogły zgłaszać podatność koordynującemu CSIRT anonimowo, jeśli o to wystąpią. Koordynujący CSIRT zapewnia przeprowadzenie z należytą starannością działań podjętych w związku ze zgłoszoną podatnością oraz zapewnia anonimowość osoby fizycznej lub prawnej zgłaszającej podatność. W przypadku gdy zgłoszona podatność mogłaby mieć znaczący wpływ na podmioty nie tylko w Szwajcarii, ale również w co najmniej jednym państwie członkowskim Unii, koordynujący CSIRT Szwajcarii współpracuje, w stosownych przypadkach, z innymi koordynującymi CSIRT w sieci CSIRT;

- c) co najmniej jeden właściwy organ odpowiedzialny za zarządzanie incydentami i zarządzanie kryzysowe w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę objętymi zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia, który określa krajowy plan reagowania na incydenty i sytuacje kryzysowe w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę w odniesieniu do energii elektrycznej, w którym to planie określa się cele i ustalenia dotyczące zarządzania incydentami i zarządzania kryzysowego w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę. W stosunku do Szwajcarii odniesienia w niniejszym rozporządzeniu do »organów ds. zarządzania kryzysowego w cyberbezpieczeństwie«, »organów ds. zarządzania kryzysowego w cyberbezpieczeństwie w ramach NIS« lub »krajowych organów ds. zarządzania kryzysowego w cyberbezpieczeństwie« odczytuje się jako odniesienia do wyznaczonego organu;

- d) punkt kontaktowy pełniący funkcję łącznikową w celu zapewnienia transgranicznej współpracy w zakresie stosowania niniejszego rozporządzenia między organami Szwajcarii i odpowiednimi organami państw członkowskich Unii oraz, w stosownych przypadkach, z Komisją i Agencją Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa (zwaną dalej »ENISA«), a także w celu zapewnienia międzysektorowej współpracy z innymi właściwymi organami w Szwajcarii. W stosunku do Szwajcarii odniesienia w niniejszym rozporządzeniu do »krajowego pojedynczego punktu kontaktowego« odczytuje się jako odniesienia do wyznaczonego punktu kontaktowego;
- e) właściwy organ odpowiedzialny za cyberbezpieczeństwo. W stosunku do Szwajcarii odniesienia w niniejszym rozporządzeniu do »właściwych organów odpowiedzialnych za cyberbezpieczeństwo« odczytuje się jako odniesienia do wyznaczonego organu.

2. Do dnia wejścia w życie Umowy Szwajcaria powiadamia Komisję, ACER, ENTSO-E i organizację OSD UE, przekazując im nazwy i dane kontaktowe odpowiednich organów, o których mowa w ust. 1.”;

- b) w odniesieniu do warunków, metod lub planów, których przyjęcie przewidziano w rozporządzeniu (UE) 2024/1366:
 - (i) OSP ze Szwajcarii, operatorzy systemów dystrybucyjnych ze Szwajcarii za pośrednictwem organizacji OSD UE uczestniczą w opracowywaniu wszelkich nowych lub zmienionych warunków, metod lub planów, a ich uwagi uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji dotyczących warunków lub metod;

- (ii) przy głosowaniu nad warunkami, metodami lub planami i ustalaniu, czy osiągnięto odpowiednie progi większości kwalifikowanej w odniesieniu do państwa członkowskiego Unii lub liczby ludności, uwzględnia się Szwajcarię i jej liczbę ludności;
 - (iii) odniesienia do słów „dany region pracy systemu obejmuje więcej niż pięć państw członkowskich” w art. 7 ust. 3 odczytuje się jako odniesienia do słów „dany region pracy systemu obejmuje więcej niż cztery państwa członkowskie Unii Europejskiej i Szwajcarię”;
 - (iv) warunki, metody lub plany, które zostały już przyjęte na dzień podpisania niniejszej Umowy, mają zastosowanie w Szwajcarii;
 - (v) nowe lub zmienione warunki, metody lub plany przyjęte przez Unię zgodnie z procedurą ustanowioną w rozporządzeniu (UE) 2024/1366 zostają włączone przez właściwy organ Szwajcarii w terminie jednego miesiąca do szwajcarskiego porządku regulacyjnego. Warunki lub metody stosuje się tymczasowo w Szwajcarii od dnia rozpoczęcia ich stosowania w Unii. Wszelkie takie tymczasowe stosowanie kończy się wraz z włączeniem warunków lub metod do szwajcarskiego porządku regulacyjnego przez właściwy organ Szwajcarii;
- c) odesłanie do rozporządzenia (UE) 2016/679 w art. 2 ust. 6 i art. 33 ust. 2 lit. a) pkt (i) w odniesieniu do Szwajcarii rozumie się jako odesłanie do właściwego ustawodawstwa krajowego;
- d) art. 5 zdanie ostatnie, art. 38 ust. 8, art. 41 ust. 2 zdanie drugie, art. 41 ust. 3, art. 41 ust. 7 i art. 43 ust. 4 nie mają zastosowania;

e) art. 37 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli właściwy organ poweźmie wiadomość o niezałatanej podatności, co do której nie ma jeszcze dowodów na to, że jest ona aktywnie wykorzystywana, bez zbędnej zwłoki koordynuje swoje działania z koordynującym CSIRT do celów skoordynowanego ujawniania podatności, jak określono w art. 1a ust. 1 lit. b) niniejszego rozporządzenia.”;

f) art. 40 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„W przypadku gdy cyberatak kwalifikuje się lub oczekuje się, że będzie się kwalifikować jako incydent w cyberbezpieczeństwie na dużą skalę i dotyczy Szwajcarii, grupa koordynacyjna *ad hoc* ds. kryzysów transgranicznych niezwłocznie informuje krajowe organy ds. zarządzania kryzysowego w cyberbezpieczeństwie w Szwajcarii i państwach członkowskich Unii, których dotyczy incydent, a także Komisję i europejską sieć organizacji łącznikowych do spraw kryzysów cyberbezpieczeństwa (»EU CyCLONe«). W takiej sytuacji grupa koordynacyjna *ad hoc* ds. kryzysów transgranicznych wspiera EU-CyCLONe w odniesieniu do kwestii specyficznych dla sektora.”;

g) art. 42 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„CSIRT niezwłocznie przekazują informacje otrzymane od ENISA zainteresowanym podmiotom.”;

16. 32019 L 0944: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/944 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej oraz zmieniająca dyrektywę 2012/27/UE (Dz.U. UE L 158 z 14.6.2019, s. 125, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>), zmieniona następującymi aktami:
- 32022 R 0869: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/869 z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, zmiany rozporządzeń (WE) nr 715/2009, (UE) 2019/942 i (UE) 2019/943 oraz dyrektyw 2009/73/WE i (UE) 2019/944 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 347/2013 (Dz.U. L 152 z 3.6.2022, s. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj>)
 - 32024 L 1711: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1711 z dnia 13 czerwca 2024 r. zmieniająca dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w odniesieniu do poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej (Dz.U. UE L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy (UE) 2019/944 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) Komisja posiada kompetencje przyznane na mocy art. 44 ust. 1, art. 63 i art. 66 ust. 1 w przypadkach dotyczących Szwajcarii;
- b) art. 6a, art. 7 ust. 1–2 i art. 7 ust. 4–5, art. 8, art. 12 ust. 1, art. 15, art. 15a ust. 1–8, art. 16 i 23, art. 24 ust. 1 i 3, art. 28 i 28a, art. 29 ust. 1, art. 32, 38 i 66a wdraża się najpóźniej trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy;

- c) art. 35 ust. 1 i 2 w odniesieniu do rozdziału operatorów systemów dystrybucyjnych zorganizowanego na mocy szwajcarskiego prawa publicznego wdraża się najpóźniej trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy;
 - d) krajowy organ regulacyjny Szwajcarii realizuje zadania dotyczące przyłączenia i dostępu do sieci krajowych, w tym również taryf przesyłowych i dystrybucyjnych, zgodnie z art. 59 ust. 1 lit. a) i ust. 7 lit. a) najpóźniej pięć lat po wejściu w życie niniejszej Umowy;
 - e) Wspólny Komitet posiada kompetencje przyznane na mocy art. 65.
17. 32023 R 1162: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/1162 z dnia 6 czerwca 2023 r. w sprawie wymogów interoperacyjności oraz niedyskryminacyjnych i przejrzystych procedur dostępu do danych pomiarowych i danych dotyczących zużycia (Dz.U. UE L 154 z 15.6.2023, s. 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1162/oj)
18. 32011 R 1227: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (Dz.U. UE L 326 z 8.12.2011, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1227/oj>), zmienione następującymi aktami:
- 32024 R 1106: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1106 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzeń (UE) nr 1227/2011 i (UE) 2019/942 w odniesieniu do poprawy ochrony Unii przed manipulacjami na hurtowym rynku energii (Dz.U. UE L, 2024/1106, 17.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1106/oj>)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia (UE) nr 1227/2011 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

a) w art. 1 ust. 2 dodaje się, co następuje:

„W przypadku instrumentów pochodnych dotyczących energii elektrycznej, które nie są objęte art. 2 pkt 4 i które są dopuszczone do obrotu w systemie obrotu lub na platformie obrotu opartej na technologii rozproszonego rejestru z siedzibą statutową w Szwajcarii, Szwajcaria dalej stosuje przepisy zakazujące manipulacji na rynku i wykorzystywania informacji poufnych, które zapewniają standard ochrony porównywalny do standardu obowiązującego w Unii.”;

b) w art. 1 dodaje się nowy ustęp w brzmieniu:

„6. W Szwajcarii niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do hurtowego obrotu energią elektryczną, ale nie do sektora gazu.”;

c) w art. 9 dodaje się nowy ustęp w brzmieniu:

„1a. Uczestnicy rynku, którzy w momencie wejścia w życie niniejszej Umowy są zarejestrowani zarówno w krajowym organie regulacyjnym Szwajcarii, jak i w krajowym organie regulacyjnym państwa członkowskiego Unii, dostosowują swoje obowiązki rejestracyjne do niniejszego artykułu.”;

d) w art. 13 dodaje się nowy ustęp w brzmieniu:

„8a. W odniesieniu do Szwajcarii Agencja prowadzi transgraniczne dochodzenia zgodnie z art. 13 ust. 5–8 w ścisłej i aktywnej współpracy z krajowym organem regulacyjnym Szwajcarii.

W kontekście takich transgranicznych dochodzeń właściwe organy Szwajcarii, w szczególności krajowy organ regulacyjny Szwajcarii, stosują środki dochodzeniowe na terytorium Szwajcarii w ścisłej współpracy z Agencją zgodnie z art. 13a, 13b ust. 2 i 13c.

Agencja może zwrócić się do krajowego organu regulacyjnego Szwajcarii o zastosowanie konkretnych środków dochodzeniowych, a właściwe organy Szwajcarii stosują takie środki. Agencja uczestniczy w przeprowadzaniu takich czynności na swój wniosek.

Krajowy organ regulacyjny Szwajcarii gromadzi dla Agencji informacje niezbędne do skutecznego prowadzenia dochodzenia i przekazuje te informacje Agencji bez zbędnej zwłoki po zrealizowaniu danego środka dochodzeniowego.

W przypadku gdy Agencja zamierza porozumiewać się z osobami na terytorium Szwajcarii, w tym w celu wystąpienia z wnioskiem o udzielenie informacji na podstawie art. 13b ust. 1, krajowy organ regulacyjny Szwajcarii przekazuje stosowne informacje odpowiednio tym osobom i Agencji.

Agencja sporządza sprawozdanie z dochodzenia, o którym to sprawozdaniu mowa w art. 13 ust. 11. Środki, o których mowa w art. 13 ust. 11, stosuje krajowy organ regulacyjny Szwajcarii.”;

- e) w odniesieniu do środków zastosowanych przez właściwe organy Szwajcarii zgodnie z art. 13 ust. 8a termin »Agencja« w art. 13g ust. 1 i 4 odczytuje się jako »właściwy organ Szwajcarii«;

f) po art. 13j dodaje się nowy artykuł w brzmieniu:

„Artykuł 13k

Środki zastosowane przez właściwe organy Szwajcarii zgodnie z art. 13 ust. 8a i art. 13g podlegają kontroli sądowej sprawowanej przez sądy szwajcarskie.”;

19. 32014 R 1348: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1348/2014 z dnia 17 grudnia 2014 r. w sprawie przekazywania danych wdrażające art. 8 ust. 2 i 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1227/2011 w sprawie integralności i przejrzystości hurtowego rynku energii (Dz.U. UE L 363 z 18.12.2014, s. 121, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/1348/oj)
20. 32012 D 1117(01): decyzja Komisji z dnia 15 listopada 2012 r. ustanawiająca Grupę Koordynacyjną ds. Energii Elektrycznej (Dz.U. UE C 353 z 17.11.2012, s. 2)

PRZYWILEJE I IMMUNITETY

ARTYKUŁ 1

(odpowiadający art. 1 Protokołu (nr 7))

Lokale i budynki Agencji są nietykalne. Nie podlegają rewizjom, rekwizycjom, konfiskacie ani wywłaszczeniu. Mienie i aktywa Agencji nie podlegają jakimkolwiek środkom przymusu administracyjnego ani sądowego bez upoważnienia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 2

(odpowiadający art. 2 Protokołu (nr 7))

Archiwa Agencji są nietykalne.

ARTYKUŁ 3

(odpowiadający art. 3 i 4 Protokołu (nr 7))

1. Agencja, jej aktywa, przychody i inne mienie są zwolnione z wszelkich podatków bezpośrednich.

2. Towary i usługi wywożone do Agencji z przeznaczeniem do użytku służbowego ze Szwajcarii lub dostarczane Agencji w Szwajcarii nie podlegają żadnym opłatom pośrednim ani podatkom.
3. Zwolnienie z VAT jest przyznawane, jeżeli rzeczywista cena nabycia towarów i usług wymienionych na fakturze lub odpowiadającym jej dokumencie wynosi co najmniej sto franków szwajcarskich (wraz z podatkiem). Agencja jest zwolniona z wszelkich ceł, zakazów i ograniczeń przywozowych i wywozowych w odniesieniu do produktów przeznaczonych do jej użytku służbowego; produkty przywiezione w ten sposób mogą zostać zbyte, odpłatnie lub nieodpłatnie, w Szwajcarii, wyłącznie na warunkach określonych przez rząd Szwajcarii.
4. Zwolnienie z podatku VAT, akcyzy i wszelkich innych podatków pośrednich przyznaje się w drodze umorzenia poprzez przedstawienie dostawcy towarów lub usługodawcy szwajcarskich formularzy przewidzianych do tego celu.
5. Nie udziela się zwolnień w stosunku do podatków i opłat, których wysokość stanowi jedynie wynagrodzenie za korzystanie z usług użyteczności publicznej.

ARTYKUŁ 4

(odpowiadający art. 5 Protokołu (nr 7))

W celu komunikacji służbowej i przekazywania wszelkich dokumentów Agencja korzysta w Szwajcarii z przywilejów przyznawanych przez to państwo placówkom dyplomatycznym.

Korespondencja służbowa i inne środki komunikacji służbowej Agencji nie podlegają cenzurze.

ARTYKUŁ 5

(odpowiadający art. 6 Protokołu (nr 7))

Laissez-passer Unii wydawany członkom i pracownikom Agencji jest uznawany za ważny dokument podróży na terytorium Szwajcarii. *Laissez-passer* wydaje się urzędnikom i innym pracownikom na warunkach określonych w regulaminie pracowniczym urzędników i warunkach zatrudnienia innych pracowników Unii (rozporządzenie nr 31 (EWG), 11 (EWEA) ustanawiające regulamin pracowniczy urzędników i warunki zatrudnienia innych pracowników Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz.U. 45 z 14.6.1962, s. 1385), z późniejszymi zmianami).

ARTYKUŁ 6

(odpowiadający art. 10 Protokołu (nr 7))

Przedstawiciele państw członkowskich Unii biorący udział w pracach Agencji, ich doradcy i eksperci techniczni korzystają w czasie wykonywania swoich funkcji i w czasie podróży do i z miejsca obrad w Szwajcarii ze zwyczajowych przywilejów, immunitetów i udogodnień.

ARTYKUŁ 7

(odpowiadający art. 11 Protokołu (nr 7))

Na terytorium Szwajcarii i bez względu na ich przynależność państwową urzędnicy i inni pracownicy Agencji:

- a) z zastrzeżeniem postanowień Traktatów dotyczących z jednej strony reguł odpowiedzialności urzędników i innych pracowników w stosunku do Unii oraz, z drugiej strony, właściwości Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sporach między Unią a jej urzędnikami i innymi pracownikami, korzystają z immunitetu jurysdykcyjnego co do dokonanych przez nich czynności służbowych, a obejmującego również słowa wypowiedziane lub napisane. Korzystają oni z tego immunitetu również po zakończeniu pełnienia funkcji;
- b) wraz ze współmałżonkami oraz członkami rodziny pozostającymi na ich utrzymaniu nie podlegają ograniczeniom imigracyjnym i nie są objęci formalnościami dotyczącymi rejestracji cudzoziemców;
- c) w zakresie przepisów walutowych korzystają z takich samych udogodnień, jakie są zwyczajowo przyznawane pracownikom organizacji międzynarodowych;
- d) korzystają z prawa przywozu bez opłat swoich mebli i przedmiotów osobistego użytku przy podejmowaniu po raz pierwszy pracy w Szwajcarii, a także z prawa ponownego wywozu bez opłat swoich mebli i przedmiotów osobistego użytku po ustaniu funkcji w tym kraju, w obu przypadkach w stopniu uznanym przez rząd Szwajcarii za niezbędny;

- e) korzystają z prawa przywozu bez opłat samochodu do użytku osobistego, nabytego w kraju ostatniego miejsca zamieszkania lub w kraju, którego są obywatelami, na zasadach rządzących rodzimym rynkiem tego kraju, a także z prawa ponownego wywozu bez opłat tego samochodu, w obu przypadkach w stopniu uznanym przez rząd Szwajcarii za niezbędny.

ARTYKUŁ 8

(odpowiadający art. 12 Protokołu (nr 7))

Urzędnicy i inni pracownicy Agencji objęci są podatkiem na rzecz Unii od dochodów, wynagrodzeń i dodatków wypłacanych im przez Agencję, na warunkach i zgodnie z procedurą określonymi przez prawo Unii.

Są oni zwolnieni ze szwajcarskich podatków federalnych, kantonalnych i gminnych od dochodów, wynagrodzeń i dodatków wypłacanych przez Agencję.

ARTYKUŁ 9

(odpowiadający art. 13 Protokołu (nr 7))

Przy stosowaniu podatku dochodowego, podatku majątkowego oraz podatku od spadku, a także stosując konwencje o unikaniu podwójnego opodatkowania zawarte między Szwajcarią a państwami członkowskimi Unii, uznaje się, że urzędnicy i inni pracownicy Agencji, którzy osiedlają się na terytorium Szwajcarii dla celów podatkowych, w momencie dołączenia do służb Agencji, i wyłącznie z tytułu wykonywania swoich obowiązków na rzecz Agencji zarówno w Szwajcarii i kraju zamieszkania dla celów podatkowych, zachowują miejsce zamieszkania w tym ostatnim, pod warunkiem że kraj ten jest państwem członkowskim Unii. Niniejsze postanowienie stosuje się także do współmałżonka, w zakresie w jakim nie wykonuje on działalności zawodowej oraz do dzieci pozostających na utrzymaniu i pod opieką osób, o których jest mowa w niniejszym artykule.

Mienie ruchome należące do osób, o których mowa w pierwszym akapicie i znajdujące się w Szwajcarii jest zwolnione z podatku od spadku w Szwajcarii; w celu ustalenia takiego podatku, uznaje się je za znajdujące się w kraju stałego zamieszkania, z zastrzeżeniem praw państw trzecich oraz ewentualnego stosowania postanowień międzynarodowych konwencji dotyczących podwójnego opodatkowania.

Miejsce zamieszkania uzyskane wyłącznie w związku z pełnieniem funkcji w innych organizacjach międzynarodowych nie jest brane pod uwagę przy stosowaniu postanowień niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 10

(odpowiadający art. 14 Protokołu (nr 7))

Prawo Unii określa system świadczeń socjalnych obejmujący urzędników i innych pracowników Unii.

Urzędnicy i członkowie personelu Agencji nie są zobowiązani do bycia członkami systemu zabezpieczenia społecznego Szwajcarii, pod warunkiem że są już objęci systemem świadczeń z zabezpieczenia społecznego dla urzędników i innych pracowników Unii. Członkowie rodziny pracowników Agencji wchodzący w skład ich gospodarstwa domowego są objęci systemem świadczeń z zabezpieczenia społecznego dla urzędników i innych pracowników Unii, pod warunkiem że nie są zatrudnieni przez innego pracodawcę niż Agencja i pod warunkiem że nie otrzymują świadczeń z zabezpieczenia społecznego z państwa członkowskiego Unii lub ze Szwajcarii.

ARTYKUŁ 11

(odpowiadający art. 15 Protokołu (nr 7))

Prawo Unii określa kategorie urzędników i innych pracowników Agencji, do których stosują się postanowienia art. 7, 8 i 9, częściowo lub w całości.

Nazwiska, stopnie służbowe i adresy urzędników i innych pracowników w poszczególnych kategoriach przekazywane są okresowo Szwajcarii.

ARTYKUŁ 12

(odpowiadający art. 17 Protokołu (nr 7))

Przywileje, immunitety i inne udogodnienia przyznaje się urzędnikom i innym pracownikom Agencji wyłącznie w interesie Agencji.

Agencja uchyla immunitet udzielony urzędnikowi lub innemu pracownikowi, kiedy uzna, że uchylene takiego immunitetu nie jest sprzeczne z interesami Agencji.

ARTYKUŁ 13

(odpowiadający art. 18 Protokołu (nr 7))

Do celów stosowania niniejszego dodatku Agencja współpracuje z właściwymi organami Szwajcarii lub zainteresowanych państw członkowskich Unii.

POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE DLA ISTNIEJĄCYCH
DŁUGOTERMINOWYCH REZERWACJI ZDOLNOŚCI PRZESYŁOWYCH
NA POŁĄCZENIACH MIĘDZYSYSTEMOWYCH NA GRANICACH SZWAJCARII

SEKCJA A

ZASADY DOTYCZĄCE REKOMPENSATY FINANSOWEJ

ARTYKUŁ 1

Zasady ogólne i zakres

1. Niniejszy załącznik określa zasady dotyczące przejściowego mechanizmu rekompensaty finansowej dla stron umów wymienionych w sekcji B.
2. Rekompensatę finansową oblicza się na podstawie wartości ekonomicznej rezerwacji zdolności przesyłowych dla stron umów, obliczonej zgodnie z art. 2.
3. Rekompensatę finansową przyznaje się na okres przejściowy określony w art. 8 ust. 1 niniejszej Umowy.

4. Przed przystąpieniem Szwajcarii do jednolitego łączenia rynków dnia następnego strony umów, które chcą otrzymać rekompensatę finansową, nabywają niezbędną transgraniczną zdolność przesyłową w drodze aukcji przeprowadzonej przez Wspólny Urząd Alokacji, zgodnie z mającymi zastosowanie zasadami i procedurami określonymi przez Wspólny Urząd Alokacji. Strony umów nie są uprawnione do rekompensaty, jeżeli nie nabyły niezbędnej zdolności przesyłowej w ramach procesu aukcyjnego.

5. Po przystąpieniu Szwajcarii do jednolitego łączenia rynków dnia następnego strony umów, które chcą otrzymać rekompensatę finansową, wykazują, że ich oferta została przyjęta w procesie jednolitego rynku dnia następnego zgodnie z mającymi zastosowanie zasadami i procedurami określonymi w rozporządzeniu (UE) 2015/1222 z dnia 24 lipca 2015 r. ustanawiającym wytyczne dotyczące alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi (Dz.U. L 197 z 25.7.2015, s. 24, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1222/oj>).

ARTYKUŁ 2

Obliczanie rekompensaty finansowej

1. Rekompensatę finansową oblicza się jako iloczyn wolumenu mocy objętej rekompensatą (wyrażonego w MW za daną godzinę) określonego w ust. 2 i 3 oraz ceny rekompensaty (w EUR/MWh) określonej w ust. 4.

2. Wolumen mocy objętej rekompensatą w odniesieniu do każdej umowy wynosi:
- a) w okresie poprzedzającym przystąpienie Szwajcarii do jednolitego łączenia rynków dnia następnego – zdolność przesyłową (w MW na daną godzinę) przydzieloną stronie umowy w procesie aukcyjnym; przy ubieganiu się o rekompensatę strony umów przedstawiają dowód nabycia i wykorzystania zdolności przesyłowych na granicy do wysokości wolumenu przydzielonego w umowie, a także dowód dostępności instalacji wytwórczej w odpowiednim podstawowym okresie handlowym.
 - b) po przystąpieniu Szwajcarii do jednolitego łączenia rynków dnia następnego – wolumen (w MW na daną godzinę) zwycięskiej oferty w procesie jednolitego łączenia rynków dnia następnego na danym obszarze rynkowym, do maksymalnego wolumenu wynikającego z umów; przy ubieganiu się o rekompensatę finansową, strony umów przedstawiają dowód wolumenu zwycięskiej oferty oraz dostępności instalacji wytwórczej w odpowiednim podstawowym okresie handlowym.
3. W każdym roku wolumen mocy objętej rekompensatą zgodnie z ust. 2 zmniejsza się do następujących wartości procentowych:
- 74,3 % dla kierunku z Francji do Szwajcarii w okresie zimowym (od dnia 1 października do dnia 30 kwietnia) i 68,5 % w okresie letnim (od dnia 1 maja do dnia 30 września);
 - 93,9 % dla kierunku ze Szwajcarii do Francji w okresie zimowym (od dnia 1 października do dnia 30 kwietnia) i 100 % w okresie letnim (od dnia 1 maja do dnia 30 września).
4. Cenę rekompensaty oblicza się *ex post* jako dodatnią różnicę cenową między cenami rozliczeniowymi na rynku dnia następnego Szwajcarii i Francji, biorąc pod uwagę kierunek historycznej rezerwacji zdolności przesyłowych wynikający z obrotu na rynku dnia następnego, przy czym różnicę tę oblicza się oddzielnie dla każdego podstawowego okresu handlowego. W przypadku gdy różnica w cenie jest ujemna, nie wypłaca się żadnej rekompensaty.

5. Kwota rekompensaty obliczona zgodnie z ust. 1–4 ulega dalszej redukcji o 20 % w celu uwzględnienia wkładu stron umów w koszty utrzymania sieci i koszty inwestycji w sieć.
6. W przypadku gdy łączne wypłaty rekompensat dla stron umów obliczone zgodnie z ust. 1–5 przekraczają dochód z ograniczeń z granicy francusko-szwajcarskiej lub przypisany do tej granicy, wypłaty rekompensat są proporcjonalnie zmniejszane dla wszystkich stron umów w celu zapewnienia, aby całkowite wypłaty rekompensat nie przekraczały dostępnego dochodu z ograniczeń.
7. Całkowitą rekompensatę finansową dla każdej strony umów obliczoną zgodnie z niniejszym artykułem wypłaca się *ex post* co miesiąc.

ARTYKUŁ 3

Finansowanie rekompensaty

Rekompensatę finansową zgodnie z art. 2 finansuje się z dochodu z ograniczeń wynikającego z alokacji zdolności przesyłowych na granicy francusko-szwajcarskiej, zdolności przesyłowych na tej granicy nabytych w drodze aukcji przeprowadzonej przez Wspólny Urząd Alokacji lub przypisanych do granicy przy zastosowaniu metody podziału dochodu z ograniczeń.

ARTYKUŁ 4

Wdrażanie, monitorowanie i rozstrzyganie sporów

1. Krajowe organy regulacyjne Francji i Szwajcarii uzgadniają, w razie potrzeby, procedury wdrażania postanowień niniejszego załącznika w terminie trzech miesięcy od daty wejścia w życie niniejszej Umowy. Dwa miesiące po dacie wejścia w życie niniejszej Umowy przekazują projekt procedur ACER, Komisji i Wspólnemu Komitetowi.
2. Krajowe organy regulacyjne Francji i Szwajcarii są odpowiedzialne za weryfikację przestrzegania przez OSP i strony umów procedur opracowanych zgodnie z ust. 1, w tym za weryfikację, czy rekompensata przyznawana stronom umów ogranicza się do umów wymienionych w sekcji B niniejszego załącznika. Do dnia 1 marca następnego roku państwa członkowskie przesyłają ACER i Wspólnemu Komitetowi roczne sprawozdanie ze stosowania mechanizmu przejściowego.
3. W przypadku gdy krajowe organy regulacyjne nie osiągną porozumienia w sprawie procedur zgodnie z ust. 1 w terminie trzech miesięcy od daty wejścia w życie niniejszej Umowy, Szwajcaria może skierować sprawę do Wspólnego Komitetu, który podejmuje decyzję odnośnie do procedur wykonawczych w terminie 6 miesięcy od daty przekazania sprawy.
4. Niezależnie od postanowień ust. 1–3 strony umów mają prawo do otrzymania rekompensaty finansowej od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy do końca okresu przejściowego.

SEKCJA B

UMOWY O DŁUGOTERMINOWE REZERWACJE ZDOLNOŚCI PRZESYŁOWYCH
Z REKOMPENSATĄ FINANSOWĄ

Kierunek	Nazwa umowy	Technologia	Maksymalny termin zakończenia
FR => CH	EOS CNP Cattenom 3 / 4	Paliwo jądrowe	Zakończenie działalności wytwórczej bloków
FR => CH	NOK 94 / EDF 95	Paliwo jądrowe	30.09.2036
FR => CH	EDL Cattenom 3 / 4	Paliwo jądrowe	Zakończenie działalności wytwórczej bloków
FR => CH	EDL 2000	Paliwo jądrowe	31.12.2039
FR => CH	Participation Bugey 2	Paliwo jądrowe	Zakończenie działalności wytwórczej bloku
FR => CH	Participation Bugey 3	Paliwo jądrowe	Zakończenie działalności wytwórczej bloku
FR => CH	EOS Cleuson Dixence	Energia wodna	30.04.2030
CH => FR	EOS Cleuson Dixence	Energia wodna	30.04.2030
FR => CH	Eposson Pompage	Energia wodna	Zakończenie działalności wytwórczej bloku
CH => FR	Eposson Turbine	Energia wodna	Zakończenie działalności wytwórczej bloku

SEKCJA C

ELEKTROWNIE WODNE ZACHOWUJĄCE REZERWACJE ZDOLNOŚCI PRZESYŁOWYCH
NIEPRZEKRACZAJĄCĄ 65 MW

Kierunek	Nazwa elektrowni	Maksymalna zarezerwowana zdolność przesyłowa [MW]	Maksymalny termin zakończenia
FR => CH	Kembs	35	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2035)
FR => CH	FM Chatelot	15	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2028)
CH => FR	FM Chatelot	30	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2028)
AT => CH	GKW Inn	13,3	Zakończenie okresu koncesji (po 2050 r.)
CH => IT	Kraftwerke Hinterrhein	65	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2042)
FR => CH	Bagnes Martigny (Champsec)	2	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2041)
CH => FR	Forces Motrices de Mauvoisin	41	Zakończenie okresu koncesji (31.12.2041)

POMOC PAŃSTWA

WYJĄTKI I WYJAŚNIENIA

SEKCJA A

ŚRODKI ZGODNE Z PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIEM
RYNKU WEWNĘTRZNEGO,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 13 UST. 2 LIT. c)

1. Następujące obowiązujące szwajcarskie środki są zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego i nie podlegają art. 14 ust. 3 lit. b):
 - a) dotacje inwestycyjne na wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii zgodnie z art. 25–29 ustawy – prawo energetyczne¹ (zwanej dalej EnG’), w tym tymczasowe zwolnienie z opłat za korzystanie z zasobów wodnych zgodnie z art. 50a ustawy o energii wodnej²;
 - b) kontrakty na transakcje różnicowe dotyczące wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii zgodnie z art. 29a–29e EnG;
 - c) wkład z tytułu kosztów operacyjnych w odniesieniu do biomasy zgodnie z art. 33a EnG;
 - d) gwarancje geotermalne zgodnie z art. 33 EnG;

¹ Energiegesetz, 30 września 2016 r. (EnG, SR 730.0), w brzmieniu obowiązującym na dzień 1 stycznia 2025 r.

² Bundesgesetz über die Nutzbarmachung der Wasserkräfte, 22 grudnia 1916 r. (WRG, SR 721 80), w brzmieniu obowiązującym na dzień 1 stycznia 2023 r.

- e) rekompensata z tytułu środków wprowadzonych celem zapewnienia przepływu resztkowego zgodnie z art. 80 ust. 2 ustawy o ochronie wód¹; oraz
 - f) rekompensata z tytułu środków odbudowy środowiska w dziedzinie energetyki wodnej (krótkotrwałe fluktuacje poziomu wody, transport osadów i migracja ryb) zgodnie z art. 34 EnG.
2. Władze Szwajcarii zobowiązują się, że od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy instalacjom, które nie korzystają z odstępstwa zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. b) lub art. 5 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2019/943², będzie można przyznać nową pomoc na wytwarzanie energii elektrycznej w ramach środków wymienionych w pkt 1, tylko wtedy, gdy:
- są zobowiązane do sprzedaży wyprodukowanej energii elektrycznej na rynku;
 - nie są zachęcane do oferowania swojej produkcji poniżej kosztów krańcowych ani nie otrzymują pomocy operacyjnej na produkcję w okresach, w których wartość rynkowa tej produkcji jest ujemna.
3. Postanowienia pkt 1 lit. a) i b) przestają obowiązywać po upływie 10 lat od wejścia w życie niniejszej Umowy, a postanowienia pkt 1 lit. c)–f) przestają obowiązywać po upływie sześciu lat od wejścia w życie niniejszej Umowy. Po upływie tych terminów szwajcarski organ nadzoru obejmie te środki swoją stałą kontrolą na podstawie art. 15 ust. 4.

¹ Bundesgesetz über den Schutz der Gewässer, 24 stycznia 1991 r. (GschG, SR 814 20), w brzmieniu obowiązującym na dzień 1 lutego 2023 r.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/943 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie rynku wewnętrznego energii elektrycznej, Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 54, w stosownych przypadkach zgodnie z załącznikiem.

SEKCJA B

KATEGORIE POMOCY, KTÓRE MOŻNA UZNAĆ ZA ZGODNE Z PRAWIDŁOWYM FUNKCJONOWANIEM RYNKU WEWNĘTRZNEGO, O KTÓRYCH MOWA W ART. 13 UST. 3 LIT. e)

Następujące kategorie pomocy można uznać za zgodne z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego:

[...]

SEKCJA C

WYŁĄCZENIA GRUPOWE, O KTÓRYCH MOWA W ART. 13 UST. 4

Uznaje się, że pomoc jest zgodna z prawidłowym funkcjonowaniem rynku wewnętrznego i jest wyłączona z wymogu zgłoszenia na mocy art. 14, jeżeli jest przyznawana zgodnie z warunkami materialnymi określonymi w następujących przepisach:

- a) rozdziałach I i III rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. UE L 187 z 26.6.2014, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj>), ostatnio zmienionego rozporządzeniem Komisji (UE) 2023/1315 z dnia 23 czerwca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 651/2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu oraz rozporządzenie (UE) 2022/2473 uznające niektóre kategorie pomocy udzielanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. UE L 167 z 30.6.2023, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1315/oj>);
- b) art. 1–6 decyzji Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L 7 z 11.1.2012, s. 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj>).

SEKCJA D

POMOC *DE MINIMIS*, O KTÓREJ MOWA W ART. 13 UST. 6

„Pomoc *de minimis*” ma znaczenie określone w rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz.U. UE L, 2023/2831, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj>).

W przypadku pomocy przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym „pomoc *de minimis*” ma znaczenie określone w rozporządzeniu Komisji (UE) 2023/2832 z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. L, 2023/2832, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2382/oj>).

POMOC PAŃSTWA

AKTY O ZASIĘGU OGÓLNYM I AKTY SEKTOROWE MAJĄCE ZASTOSOWANIE W UNII
EUROPEJSKIEJ,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 14 UST. 2

SEKCJA A

AKTY O ZASIĘGU OGÓLNYM I AKTY SEKTOROWE

- 1) Do celów części III i zgodnie z art. 14 ust. 2 niniejszej Umowy Unia stosuje następujące akty:
 - a) rozporządzenie Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE L 248 z 24.9.2015, s. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1589/oj>);
 - b) rozporządzenie Komisji (WE) 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE L 140 z 30.4.2004, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/794/oj>), ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2105 z dnia 1 grudnia 2016 r. zmieniającym załącznik I do rozporządzenia (WE) nr 794/2004 w odniesieniu do formularzy, które należy stosować w zgłoszeniach w sprawie pomocy państwa w sektorze rybołówstwa i akwakultury (Dz.U. UE L 327 z 2.12.2016, s. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/2105/oj>);

- c) rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. UE L 187 z 26.6.2014, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj>), ostatnio zmienione rozporządzeniem Komisji (UE) 2023/1315 z dnia 23 czerwca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 651/2014 uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu oraz rozporządzenie (UE) 2022/2473 uznające niektóre kategorie pomocy udzielanej przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie produkcji, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa i akwakultury za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz.U. UE L 167 z 30.6.2023, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1315/oj>);
- d) decyzję Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. UE L 7 z 11.1.2012, s. 3, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21(1)/oj));
- e) rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz.U. UE L, 2023/2831, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj>);
- f) rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2832 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz.U. UE L, 2023/2832, 15.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj>).

- 2) Do celów części III oraz zgodnie z art. 14 ust. 3 niniejszej Umowy Szwajcaria ustanawia i utrzymuje system nadzoru nad pomocą państwa, który zapewnia przez cały czas poziom nadzoru i egzekwowania równoważny poziomowi stosowanemu przez Unię, określone w art. 14 ust. 2 oraz w pkt 1 niniejszej sekcji.

SEKCJA B

WYTYCZNE, KOMUNIKATY I PRAKTYKA DECYZYJNA KOMISJI

- 1) Do celów części III oraz zgodnie z art. 14 ust. 3 niniejszej Umowy szwajcarski organ nadzoru i właściwe organy sądowe w Szwajcarii należycie uwzględniają odpowiednie wytyczne i komunikaty wiążące Komisję, a także jej praktykę decyzyjną i w miarę możliwości się do nich stosują, w celu zapewnienia poziomu nadzoru i egzekwowania równoważnego poziomowi stosowanemu przez Unię.
- 2) Komisja przekazuje Wspólnemu Komitetowi i publikuje wytyczne i komunikaty, które uznaje za istotne w kontekście niniejszej Umowy.

ŚRODOWISKO

Poniżej wymieniono akty prawne Unii dotyczące ochrony środowiska, o których mowa w art. 20 i art. 27 ust. 3 niniejszej Umowy:

1. 32011 L 0092: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. UE L 26 z 28.1.2012, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj>), zmieniona następującymi aktami:
 - 32014 L 0052: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/52/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2011/92/UE w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz.U. UE L 124 z 25.4.2014, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/52/oj>).
2. 32001 L 0042: dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj>).
3. 32016 L 0802: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/802 z dnia 11 maja 2016 r. odnosząca się do redukcji zawartości siarki w niektórych paliwach ciekłych (Dz.U. L 132 z 21.5.2016, s. 58, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/802/oj>).

4. 32010 L 0075: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz.U. UE L 334 z 17.12.2010, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2010/75/oj>).
5. 32009 L 0147: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. UE L 20 z 26.1.2010, s. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj>), zmieniona następującymi aktami:
- 32013 L 0017: dyrektywa Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r. dostosowująca niektóre dyrektywy w dziedzinie środowiska w związku z przystąpieniem Republiki Chorwacji (Dz.U. UE L 158 z 10.6.2013, s. 193, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/17/oj>),
 - 32019 R 1010: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1010 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie dostosowania obowiązków sprawozdawczych w dziedzinie ustawodawstwa dotyczącego środowiska oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 166/2006 i (UE) nr 995/2010, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE, 2004/35/WE, 2007/2/WE, 2009/147/WE i 2010/63/UE, rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 i (WE) nr 2173/2005 oraz dyrektywę Rady 86/278/EWG (Dz.U. UE L 170 z 25.6.2019, s. 115, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1010/oj>).

6. 32004 L 0035: dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu (Dz.U. UE L 143 z 30.4.2004, s. 56, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/35/oj>), zmieniona następującymi aktami:
- 32006 L 0021: dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego oraz zmieniająca dyrektywę 2004/35/WE (Dz.U. UE L 102 z 11.4.2006, s. 15, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/21/oj>),
 - 32009 L 0031: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla oraz zmieniająca dyrektywę Rady 85/337/EWG, Euratom, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE, 2001/80/WE, 2004/35/WE, 2006/12/WE, 2008/1/WE i rozporządzenie (WE) nr 1013/2006 (Dz.U. UE L 140 z 5.6.2009, s. 114, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/31/oj>),
 - 32013 L 0030: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/30/UE z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa działalności związanej ze złożami ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach morskich oraz zmiany dyrektywy 2004/35/WE (Dz.U. UE L 178 z 28.6.2013, s. 66, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/30/oj>),

- 32019 R 1010: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1010 z dnia 5 czerwca 2019 r. w sprawie dostosowania obowiązków sprawozdawczych w dziedzinie ustawodawstwa dotyczącego środowiska oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 166/2006 i (UE) nr 995/2010, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/49/WE, 2004/35/WE, 2007/2/WE, 2009/147/WE i 2010/63/UE, rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 i (WE) nr 2173/2005 oraz dyrektywę Rady 86/278/EEG (Dz.U. UE L 170 z 25.6.2019, s. 115, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1010/oj>).
-

ENERGIA ODNAWIALNA

O ile dostosowania techniczne nie stanowią inaczej:

- prawa i obowiązki przewidziane dla państw członkowskich Unii w aktach prawnych określonych w niniejszym załączniku rozumie się jako prawa i obowiązki przewidziane dla Szwajcarii,
- zawarte w tych aktach odniesienia do osób fizycznych lub prawnych mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w państwach członkowskich Unii odczytuje się jako obejmujące odniesienia do osób fizycznych lub prawnych mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Szwajcarii.

Stosuje się to z pełnym poszanowaniem postanowień instytucjonalnych zawartych w części V niniejszej Umowy.

AKTY, DO KTÓRYCH NASTĘPUJE ODNIESIENIE

1. 32018 L 2001: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. UE L 328 z 21.12.2018, s. 82, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>), zmieniona następującymi aktami:
 - 32023 L 2413: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2413 z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652 (Dz.U. UE L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>),
 - 32022 R 0759: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2022/759 z dnia 14 grudnia 2021 r. zmieniające załącznik VII do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 w odniesieniu do metodyki obliczania ilości energii odnawialnej wykorzystywanej na potrzeby chłodzenia i systemów chłodniczych (Dz.U. UE L 139 z 18.5.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/759/oj),
 - 32024 L1711: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1711 z dnia 13 czerwca 2024 r. zmieniająca dyrektywy (UE) 2018/2001 i (UE) 2019/944 w odniesieniu do poprawy struktury unijnego rynku energii elektrycznej (Dz.U. L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>).

Do celów niniejszej Umowy przepisy dyrektywy (UE) 2018/2001 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

a) w art. 2 dodaje się, co następuje:

„Definicję terminu stosuje się tylko wtedy, gdy termin ten jest używany w postanowieniu włączonym do załącznika VI do Umowy między Unią Europejską a Szwajcarią w sprawie energii elektrycznej.”;

b) art. 3 dostosowuje się w następujący sposób:

(i) ust. 1 nie ma zastosowania;

(ii) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Szwajcaria ustala orientacyjny cel zakładający, że do 2030 r. energia ze źródeł odnawialnych będzie stanowiła 48,4 % udziału w końcowym zużyciu energii brutto. Wspólny Komitet dostosowuje ten cel na okresy po 2030 r., uwzględniając cel mający zastosowanie w Unii. Co najmniej raz na 2 lata Szwajcaria publikuje informacje i informuje Wspólny Komitet ustanowiony na mocy Umowy między Unią Europejską a Szwajcarią w sprawie energii elektrycznej o postępach w realizacji tego celu oraz o wdrażaniu art. 19 i art. 26–31a dyrektywy (UE) 2018/2001, jak określono w załączniku VI do tej Umowy.”;

(iii) ust. 3c lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) wykorzystywania kłód tartacznych, kłód skrawanych, przemysłowego drewna okrągłego, pniaków i korzeni do produkcji energii elektrycznej;

(iv) ust. 3c lit. b) oraz ust. 4, 5 i 6 nie mają zastosowania;

(v) w ust. 4a wprowadza się następujące dostosowania:

„4a. Szwajcaria ustanawia ramy, które mogą obejmować systemy wsparcia i środki wsparcia ułatwiające upowszechnianie umów zakupu odnawialnej energii elektrycznej i umożliwiające wprowadzanie odnawialnej energii elektrycznej do poziomu zgodnego z celem krajowym, o którym mowa w ust. 2. W szczególności ramy te umożliwiają usunięcie pozostałych barier dla wysokiego poziomu dostaw odnawialnej energii elektrycznej i dla tworzenia niezbędnej infrastruktury jej przesyłu, dystrybucji i magazynowania, w tym położonych na tym samym obszarze magazynów energii. W trakcie opracowywania tych ram Szwajcaria uwzględnia dodatkową ilość odnawialnej energii elektrycznej wymaganą do zaspokojenia zapotrzebowania w sektorach transportu, przemysłu, budynków oraz ogrzewania i chłodzenia, a także do produkcji paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego.”;

c) art. 5 nie ma zastosowania;

d) art. 8–14 nie mają zastosowania;

e) art. 15 oraz art. 15b–16f nie mają zastosowania; zamiast tego Szwajcaria utrzymuje i wprowadza porównywalne zasady, aby osiągnąć cel zwiększenia udziału energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Zasady te obejmują:

(i) wyznaczenie obszarów, na których można wybudować elektrownie wytwarzające energię elektryczną ze źródeł odnawialnych;

(ii) udział społeczeństwa;

- (iii) szybkie i skuteczne procedury wydawania pozwoleń;
- (iv) odpowiedni status interesu publicznego w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii;
- f) art. 15a nie ma zastosowania;
- g) art. 17 nie ma zastosowania;
- h) art. 18 ust. 1, 2 i 4–6 nie mają zastosowania;
- i) art. 18 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„Szwajcaria ustanawia ramy, aby zapewnić wystarczającą liczbę przeszkolonych i wykwalifikowanych instalatorów (i) wszystkich rodzajów systemów grzewczych i chłodniczych wykorzystujących źródła odnawialne w budynkach, przemyśle i rolnictwie, (ii) systemów fotowoltaicznych, w tym systemów magazynowania energii oraz (iii) punktów ładowania umożliwiających reagowanie na zapotrzebowanie w celu umożliwienia rozwoju energii odnawialnej wymaganego do osiągnięcia celu określonego zgodnie z art. 3 ust. 2.”;
- j) Szwajcaria nie stosuje art. 19 do energii innej niż energia elektryczna wytwarzana z kłód tartacznych, kłód skrawanych, przemysłowego drewna okrągłego, pniaków i korzeni;
- k) art. 20 i art. 20a ust. 3 i 4 nie mają zastosowania;
- l) art. 20a ust. 1, 2 i 5 stosuje się trzy lata po wejściu w życie niniejszej Umowy;

- m) art. 21 i 22 nie mają zastosowania; zamiast tego Szwajcaria utrzymuje i wprowadza porównywalne przepisy w dziedzinie energii elektrycznej dotyczące prosumentów energii odnawialnej i społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej;
- n) art. 22a–25 nie mają zastosowania;
- o) w art. 26 dodaje się, co następuje:

„Szwajcaria może ustalić swój udział biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy produkowanych z roślin spożywczych i pastewnych na poziomie 0 %.”;
- p) art. 27 ust. 1–5 nie mają zastosowania;
- q) art. 28 ust. 6 i 7 nie mają zastosowania;
- r) art. 29 ust. 7a i 7b nie mają zastosowania;
- s) art. 29a ust. 2 nie ma zastosowania;

t) w art. 30 wprowadza się następujące zmiany:

(i) w ust. 1 akapit pierwszy formuła wprowadzająca otrzymuje brzmienie:

„W przypadku gdy paliwa odnawialne mają zostać zaliczone na poczet celów, o których mowa w art. 3 ust. 2, państwa członkowskie wymagają, aby podmioty gospodarcze wykazały – w drodze obowiązkowych, niezależnych i przejrzystych audytów zgodnie z aktem wykonawczym przyjętym na mocy ust. 8 niniejszego artykułu – spełnienie kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczanie emisji gazów cieplarnianych, określonych w art. 29 ust. 2–7 i 10 oraz art. 29a ust. 1, w odniesieniu do paliw odnawialnych. W tym celu państwa członkowskie wymagają od podmiotów gospodarczych stosowania systemu bilansu masy, który:”;

(ii) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W przypadku gdy partia jest przetwarzana, informacje o właściwościach partii pod względem zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych koryguje się i przypisuje produktowi według następujących zasad:

a) jeżeli w procesie przetwarzania partii surowca powstaje tylko jeden produkt, który jest przeznaczony do produkcji biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy lub paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego, wielkość partii i powiązane wartości zrównoważonego rozwoju i ograniczenia emisji gazów cieplarnianych koryguje się z zastosowaniem współczynników przeliczeniowych odzwierciedlających stosunek masy produktu przeznaczonego do takiej produkcji do masy surowca wprowadzonego do procesu;

b) jeżeli w procesie przetwarzania partii surowca powstaje więcej niż jeden produkt, który jest przeznaczony do produkcji biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy lub paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego, do każdego produktu stosuje się oddzielny współczynnik przeliczeniowy i osobny bilans masowy.”;

(iii) ust. 3 akapit pierwszy zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie wprowadzają środki w celu zapewnienia, aby podmioty gospodarcze przedkładały wiarygodne informacje dotyczące zgodności z kryteriami zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych ustanowionymi w art. 29 ust. 2–7 i 10 i art. 29a ust. 1 oraz aby podmioty gospodarcze udostępniały odpowiednim państwom członkowskim, na ich wniosek, dane wykorzystane do opracowania tych informacji.”;

(iv) ust. 3 akapit drugi zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Obowiązki ustanowione w tym ustępie mają zastosowanie bez względu na to, czy paliwa odnawialne są produkowane w obrębie Unii czy przywożone do niej.”;

(v) w ust. 10 formuła wprowadzająca otrzymuje brzmienie:

„10. Na wniosek Szwajcarii, którego podstawą może być wniosek podmiotu gospodarczego, Komisja analizuje, na podstawie wszelkich dostępnych dowodów, czy zostały spełnione kryteria zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych, określone w art. 29 ust. 2–7 i 10 i art. 29a ust. 1 w odniesieniu do paliw odnawialnych.”;

(vi) ust. 10 lit. a) i b) otrzymują brzmienie:

- „a) uwzględnić paliwa odnawialne pochodzące z tego źródła do celów, o których mowa w art. 29 ust. 1 akapit pierwszy lit. a), b) lub c); lub
- b) w drodze odstępstwa od ust. 9, zażądać, aby dostawcy źródła paliw odnawialnych przedstawili dalsze dowody spełnienia tych kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych oraz tych progów ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.”;

u) art. 31a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Do dnia 21 listopada 2024 r. Komisja zapewnia utworzenie unijnej bazy danych celem umożliwienia śledzenia ciekłych i gazowych paliw odnawialnych (»unijna baza danych«).”;

v) art. 32–39 nie mają zastosowania;

w) załączniki I, IA, IV i VIII nie mają zastosowania;

x) część A lit. a) i p) załącznika IX nie ma zastosowania;

y) załączniki X i XI nie mają zastosowania.

2. 32019 R807: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/807 z dnia 13 marca 2019 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 w odniesieniu do określania surowców o wysokim ryzyku spowodowania pośredniej zmiany użytkowania gruntów, w przypadku których zaobserwowano znaczącą ekspansję obszaru produkcji na tereny zasobne w pierwiastek węgla oraz certyfikowania biopaliw, biopłynów i paliw z biomasy o niskim ryzyku spowodowania pośredniej zmiany użytkowania gruntów (Dz.U. UE L 133 z 21.5.2019, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/807/oj)
3. 32023 R 1184: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/1184 z dnia 10 lutego 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 przez ustanowienie unijnej metodyki określającej szczegółowe zasady produkcji paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego (Dz.U. UE L 157 z 20.6.2023, s. 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/1184/oj)
4. 32024 R 1408: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2024/1408 zmieniające rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/1184 w drodze dostosowania terminu technicznego do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (Dz.U. UE L, 2024/1408, 21.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1408/oj)
5. 32023 R 1640: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/1640 z dnia 5 czerwca 2023 r. w sprawie metodyki wyznaczania udziału biopaliwa i biogazu na potrzeby transportu, będących produktem przetwarzania we wspólnym procesie biomasy i paliw kopalnych (Dz.U. UE L 205 z 18.8.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/1640/oj)

6. 32023 R 1185: rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/1185 z dnia 10 lutego 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 poprzez ustanowienie minimalnego progu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w przypadku pochodzących z recyklingu paliw węglowych oraz poprzez określenie metodyki oceny ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, uzyskanego dzięki odnawialnym ciekłym i gazowym paliwom transportowym pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzącym z recyklingu paliwom węglowym (Dz.U. L 157 z 20.6.2023, s. 20, http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/1185/oj)

Do celów niniejszej Umowy przepisy rozporządzenia delegowanego (UE) 2023/1185 odczytuje się z uwzględnieniem następujących dostosowań:

- a) przepisy rozporządzenia delegowanego (UE) 2023/1185 dotyczące sposobu obliczania celów w zakresie paliw i energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii dostarczanych do sektora transportu oraz celów w zakresie zaawansowanych biopaliw i biogazu, o których mowa w art. 25 ust. 2 dyrektywy (UE) 2018/2001, nie mają zastosowania;
 - b) przepisy rozporządzenia delegowanego (UE) 2023/1185 dotyczące pochodzących z recyklingu paliw węglowych nie mają zastosowania.
7. 32022 R 2448: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/2448 z dnia 13 grudnia 2022 r. ustanawiające operacyjne wytyczne dotyczące dowodów do celów wykazania zgodności z kryteriami zrównoważonego rozwoju dotyczącymi biomasy leśnej i określonymi w art. 29 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (Dz.U. UE L 320 z 14.12.2022, s. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/2448/oj)

8. 32022 D 599: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/599 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia systemu „Biomass Biofuels Sustainability voluntary scheme” (2BSvs) w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 173, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/599/oj)
9. 32022 D 600: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/600 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „Bonsucro EU” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 176, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/600/oj)
10. 32022 D 601: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/601 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „Lepsza biomasa” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 179, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/601/oj)
11. 32022 D 602: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/602 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „International Sustainability & Carbon Certification- ISCC EU” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 182, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/602/oj)

12. 32022 D 604: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/604 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „Red Tractor Farm Assurance Crops and Sugar Beet Scheme” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 188, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/604/oj)
13. 32022 D 605: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/605 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „REDcert-EU” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 191, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/605/oj)
14. 32022 D 606: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/606 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „Round Table on Responsible Soy with EU RED Requirements (RTRS EU RED)” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 194, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/606/oj)
15. 32022 D 607: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/607 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „Roundtable on Sustainable Biomaterials (RSB) EU RED” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 197, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/607/oj)

16. 32022 D 608: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/608 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia systemu „Scottish Quality Crops Farm Assurance Scheme (SQC)” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 200, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/608/oj)
17. 32022 D 609: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/609 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia dobrowolnego systemu „SURE” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 203, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/609/oj)
18. 32022 D 610: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/610 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia systemu „Trade Assurance Scheme for Combinable Crops (TASCC)” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 206, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/610/oj)
19. 32022 D 611: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/611 z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia systemu „Universal Feed Assurance Scheme (UFAS)” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 114 z 12.4.2022, s. 209, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/611/oj)

20. 32022 D 2461: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/2461 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zatwierdzenia systemu „KZR INiG” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych oraz w sprawie uchylenia decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2022/603 (Dz.U. UE L 321 z 15.12.2022, s. 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/2461/oj)
21. 32022 D 1657: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/1657 z dnia 26 września 2022 r. w sprawie uznania dobrowolnego systemu „Program zrównoważonej biomasy” w odniesieniu do wykazania zgodności z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 249 z 27.9.2022, s. 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/1657/oj)
22. 32022 D 1656: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/1656 z dnia 26 września 2022 r. w sprawie uznania austriackiego systemu certyfikacji w rolnictwie (AACS) na potrzeby wykazania zgodności z wymogami ustanowionymi w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 dotyczącymi biopaliw, biopłynów, paliw z biomasy, odnawialnych paliw ciekłych i gazowych pochodzenia niebiologicznego oraz pochodzących z recyklingu paliw węglowych (Dz.U. UE L 249 z 27.9.2022, s. 50, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/1656/oj)
23. 32022 R 996: rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2022/996 z dnia 14 czerwca 2022 r. w sprawie zasad weryfikacji kryteriów zrównoważonego rozwoju i ograniczania emisji gazów cieplarnianych oraz kryteriów niskiego ryzyka spowodowania pośredniej zmiany użytkowania gruntów (Dz.U. UE L 168 z 27.6.2022, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/996/oj)

24. 32022 D 1655: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2022/1655 z dnia 26 września 2022 r. uznająca sprawozdanie zawierające informacje na temat typowych emisji gazów cieplarnianych pochodzących z uprawy soi w Argentynie na podstawie art. 31 ust. 3 i 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (Dz.U. UE L 249 z 27.9.2022, s. 47, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/1655/oj)
25. 32024 D 861: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2024/861 z dnia 15 marca 2024 r. w sprawie uznania sprawozdania zawierającego informacje o typowym poziomie emisji gazów cieplarnianych pochodzących z uprawy rzepaku w Kanadzie na podstawie art. 31 ust. 3 i 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (Dz.U. UE L, 2024/861, 19.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/861/oj)
26. 32023 D 1760: decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2023/1760 z dnia 11 września 2023 r. w sprawie uznania sprawozdania zawierającego informacje o typowym poziomie emisji gazów cieplarnianych pochodzących z uprawy rzepaku w Australii na podstawie art. 31 ust. 3 i 4 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 (Dz.U. UE L 224 z 12.9.2023, s. 105, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/1760/oj)
-

ZAŁĄCZNIK DOTYCZĄCY STOSOWANIA ART. 49 NINIEJSZEJ UMOWY

ARTYKUŁ 1

Wykaz działań agencji Unii, systemów informacyjnych
i innych działań, na które Szwajcaria ma wnieść wkład finansowy

Szwajcaria wnosi wkład finansowy na:

a) agencje:

- Agencję ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki ustanowioną rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/942 z dnia 5 czerwca 2019 r. ustanawiającym Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (Dz.U. L 158 z 14.6.2019, s. 22, w stosownych przypadkach, zgodnie z załącznikiem I do Umowy), z uwzględnieniem zakresu niniejszej Umowy, w wysokości odpowiadającej 85 % linii budżetowej Unii przeznaczonej na dotacje w danym roku;

b) systemy informacyjne:

- unijną bazę danych ustanowioną dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82, w stosownych przypadkach, zgodnie z załącznikiem VI do Umowy);

c) inne działania:

brak.

ARTYKUŁ 2

Warunki płatności

1. Płatności należnych na podstawie art. 49 niniejszej Umowy dokonuje się zgodnie z niniejszym artykułem.

2. Wydając wezwanie do wpłaty środków w danym roku budżetowym, Komisja przekazuje Szwajcarii następujące informacje:

- a) kwotę wkładu operacyjnego; oraz
- b) wysokość opłaty z tytułu uczestnictwa.

3. Komisja przekazuje Szwajcarii, najszybciej, jak to możliwe, a najpóźniej w dniu 16 kwietnia każdego roku budżetowego, następujące informacje dotyczące uczestnictwa Szwajcarii:

- a) kwoty środków na zobowiązania dla każdej agencji Unii w rocznym uchwalonym budżecie Unii ujęte w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii na dany rok, z uwzględnieniem dla każdej agencji wszelkich skorygowanych wkładów operacyjnych określonych w art. 1, oraz kwoty środków na zobowiązania w odniesieniu do uchwalonego budżetu Unii na dany rok na systemy informacyjne i inne działania, których Szwajcaria jest uczestnikiem zgodnie z art. 1;
- b) kwotę opłaty z tytułu uczestnictwa, o której mowa w art. 49 ust. 7 niniejszej Umowy; oraz
- c) w odniesieniu do agencji, w roku N+1, kwoty zobowiązań budżetowych zaciągniętych na środki na zobowiązania zatwierdzone w roku N w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii w odniesieniu do rocznego budżetu Unii ujęte w odpowiednich pozycjach w budżecie Unii na rok N.

4. Komisja przedstawia szacunkowe informacje określone w ust. 3 lit. a) i b) na podstawie projektu budżetu najszybciej, jak to możliwe, a najpóźniej do dnia 1 września roku budżetowego.

5. Najpóźniej w dniu 16 kwietnia, a jeśli ma to zastosowanie do danej agencji Unii, danego systemu informacyjnego lub innego działania – najwcześniej w dniu 22 października, a najpóźniej w dniu 31 października każdego roku budżetowego – Komisja wystawia Szwajcarii wezwanie do wpłaty środków, które odpowiada wkładowi Szwajcarii na mocy niniejszej Umowy w odniesieniu do każdej z agencji, każdego z systemów informacyjnych lub innych działań, których Szwajcaria jest uczestnikiem.

6. Wezwanie do wpłaty środków, o którym mowa w ust. 5, składa się z następujących transz:

- a) pierwszej transzy w każdym roku, w związku z wezwaniem do wpłaty środków, które ma zostać wystawione do dnia 16 kwietnia, odpowiadającej kwocie stanowiącej równowartość szacunkowego rocznego wkładu finansowego do danej agencji, danego systemu informacyjnego lub innego działania, o którym mowa w ust. 4.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w tym wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej 60 dni po wydaniu wezwania do wpłaty;

- b) w stosownych przypadkach, drugiej transzy w roku, w związku z wezwaniem do wpłaty środków, które ma zostać wystawione najwcześniej w dniu 22 października, a najpóźniej w dniu 31 października, odpowiadającej różnicy między kwotą, o której mowa w ust. 4, a kwotą, o której mowa w ust. 5, jeżeli kwota, o której mowa w ust. 5, jest wyższa.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej do dnia 21 grudnia.

W odniesieniu do każdego wezwania do wpłaty środków Szwajcaria może dokonywać odrębnych płatności za każdą agencję, system informacyjny lub inne działanie.

7. W odniesieniu do pierwszego roku wykonania niniejszej Umowy Komisja wystawi jedno wezwanie do wpłaty środków w terminie 90 dni od wejścia niniejszej Umowy w życie.

Szwajcaria dokonuje płatności kwoty wskazanej w tym wezwaniu do wpłaty środków najpóźniej 60 dni po wydaniu wezwania do wpłaty.

8. Każde opóźnienie we wniesieniu wkładu finansowego stanowi podstawę do zapłaty przez Szwajcarię odsetek za zwłokę od należnej kwoty, wyliczanych za okres od terminu płatności do dnia, w którym należna kwota zostanie wpłacona w całości.

W odniesieniu do należności niezapłaconych w terminie stosuje się stopę odsetek równą stopie stosowanej przez Europejski Bank Centralny do jego głównych operacji refinansowych, publikowanej w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, seria C, obowiązującej pierwszego dnia miesiąca, w którym przypada termin płatności, lub stopie 0 %, w zależności od tego, która z wymienionych jest wyższa, powiększonej o 3,5 punktu procentowego.

ARTYKUŁ 3

Korekty wkładu finansowego Szwajcarii na rzecz agencji Unii w świetle wykonania

Korekty wkładu finansowego Szwajcarii na rzecz agencji Unii dokonuje się w roku N+1, kiedy to początkowy wkład operacyjny koryguje się w górę lub w dół o różnicę między początkowym wkładem operacyjnym a skorygowanym wkładem obliczonym poprzez zastosowanie klucza do ustalenia wkładu z roku N do kwoty zobowiązań budżetowych podjętych w odniesieniu do środków na zobowiązania zatwierdzonych w roku N według odpowiednich pozycji w budżecie Unii. W stosownych przypadkach różnica uwzględnia, dla każdej agencji, skorygowany wkład operacyjny oparty na wartości procentowej, jak określono w art. 1.

ARTYKUŁ 4

Uzgodnienia przejściowe

W przypadku gdy data wejścia w życie niniejszej Umowy nie przypada na dzień 1 stycznia, niniejszy artykuł stosuje się w drodze odstępstwa od art. 2.

W pierwszym roku stosowania Umowy w odniesieniu do wkładu operacyjnego należnego za dany rok mającego zastosowanie do odpowiedniej agencji, odpowiedniego systemu informacyjnego lub innego działania, określonych zgodnie z art. 49 Umowy i art. 1–3 niniejszego załącznika, wkład operacyjny podlega proporcjonalnemu obniżeniu według zasady *pro rata temporis* poprzez pomnożenie kwoty rocznego należnego wkładu operacyjnego przez stosunek:

- a) liczby dni kalendarzowych od daty wejścia w życie Umowy do dnia 31 grudnia danego roku;
oraz
- b) łącznej liczby dni kalendarzowych w danym roku.

PROTOKÓŁ

PROTOKÓŁ DOTYCZĄCY SĄDU ARBITRAŻOWEGO

ROZDZIAŁ I

POSTANOWIENIA WSTĘPNE

ARTYKUŁ I.1

Zakres

Jeżeli jedna z Umawiających się Stron (zwanych dalej „stronami”) skieruje spór do arbitrażu zgodnie z art. 32 ust. 2 lub art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy, zastosowanie mają zasady określone w niniejszym protokole.

ARTYKUŁ I.2

Sekretariat i usługi administracyjne

Biuro Międzynarodowe Stałego Trybunału Arbitrażowego w Hadze (zwane dalej „Biurem Międzynarodowym”) pełni funkcje rejestru i zapewnia niezbędną obsługę sekretariatu.

ARTYKUŁ I.3

Zawiadomienia i obliczanie terminów

1. Zawiadomienia, w tym komunikaty lub wnioski, można przysyłać za pomocą dowolnego środka komunikacji, który potwierdza ich nadanie lub umożliwia uzyskanie takiego potwierdzenia.
2. Takie zawiadomienia można przysyłać drogą elektroniczną tylko wtedy, gdy strona wyznaczyła lub potwierdziła adres specjalnie do tego celu.
3. Takie zawiadomienia doręczane stronom przesyła się, w przypadku Szwajcarii do szwajcarskiego Wydziału ds. Europy w Federalnym Departamencie Spraw Zagranicznych, a w przypadku Unii – do Służby Prawnej Komisji.
4. Każdy termin określony w niniejszym protokole biegnie od dnia następującego po wystąpieniu zdarzenia lub czynności. Jeżeli ostatni dzień na złożenie dokumentu przypada w dniu wolnym od pracy dla instytucji Unii lub rządu Szwajcarii, termin na złożenie dokumentu upływa następnego dnia roboczego. Do biegu terminu wliczają się dni wolne od pracy, które wypadają w jego trakcie.

ARTYKUŁ I.4

Zawiadomienie o arbitrażu

1. Strona podejmująca inicjatywę skorzystania z arbitrażu (zwana dalej „powodem”) przesyła drugiej stronie (zwanej dalej „pozwanym”) oraz Biuru Międzynarodowemu zawiadomienie o arbitrażu.

2. Postępowanie arbitrażowe uznaje się za rozpoczęte w dniu następującym po dniu, w którym pozwany otrzyma zawiadomienie o arbitrażu.
3. Zawiadomienie o arbitrażu zawiera następujące informacje:
- a) wniosek o skierowanie sporu do arbitrażu;
 - b) imiona i nazwiska lub nazwy i dane kontaktowe stron;
 - c) imię i nazwisko lub nazwę i adres pełnomocnika (pełnomocników) powoda;
 - d) podstawę prawną postępowania stanowi art. 32 ust. 2 lub art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy oraz:
 - (i) w przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 2 niniejszej Umowy – informację, że kwestia leżąca u podstaw sporu została oficjalnie wpisana do porządku obrad Wspólnego Komitetu, w celu znalezienia rozwiązania, zgodnie z art. 32 ust. 1 niniejszej Umowy; oraz
 - (ii) w przypadkach, o których mowa w art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy – orzeczenie sądu arbitrażowego, wszelkie środki wykonawcze, o których mowa w art. 32 ust. 5 niniejszej Umowy, oraz kwestionowane środki wyrównawcze;
 - e) wskazanie wszelkich norm leżących u podstaw sporu lub z nim związanych;
 - f) krótki opis sporu; oraz
 - g) wskazanie arbitra lub, jeżeli ma zostać powołanych łącznie pięciu arbitrów – wskazanie dwóch arbitrów.

4. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 3 niniejszej Umowy, zawiadomienie o arbitrażu może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Żadne argumenty podważające wystarczający charakter zawiadomienia o arbitrażu nie stanowią przeszkody dla ustanowienia sądu arbitrażowego. Sąd arbitrażowy rozstrzyga spór ostatecznie.

ARTYKUŁ I.5

Odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu

1. W terminie 60 dni od otrzymania zawiadomienia o arbitrażu pozwany przesyła powodowi i Biuru Międzynarodowemu odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu zawierającą następujące informacje:

- a) imiona i nazwiska lub nazwy i dane kontaktowe stron;
- b) imię i nazwisko lub nazwę i adres pełnomocnika (pełnomocników) pozwanego;
- c) odpowiedź na informacje podane w zawiadomieniu o arbitrażu zgodnie z art. I.4 ust. 3 lit. d)–f); oraz
- d) wskazanie arbitra lub, jeżeli ma zostać powołanych łącznie pięciu arbitrów – wskazanie dwóch arbitrów.

2. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 3 niniejszej Umowy, odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu może również zawierać odpowiedź na informacje podane w zawiadomieniu o arbitrażu zgodnie z art. I.4 ust. 4 niniejszego protokołu oraz informację o konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
3. Brak odpowiedzi, niekompletna lub spóźniona odpowiedź pozwanego na zawiadomienie o arbitrażu nie stanowią przeszkody dla ustanowienia sądu arbitrażowego. Sąd arbitrażowy rozstrzyga spór ostatecznie.
4. Jeżeli pozwany w odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu żąda, aby sąd arbitrażowy składał się z pięciu arbitrów, powód wyznacza dodatkowego arbitra w terminie 30 dni od otrzymania odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu.

ARTYKUŁ I.6

Reprezentacja i pomoc

1. Strony są reprezentowane przed sądem arbitrażowym przez jednego lub więcej pełnomocników. Pełnomocnik może korzystać z pomocy doradców, adwokatów lub radców prawnych.
2. O wszelkich zmianach pełnomocników lub ich adresów powiadamia się drugą stroną, Biuro Międzynarodowe i sąd arbitrażowy. Sąd arbitrażowy może w każdej chwili, z własnej inicjatywy lub na wniosek strony, zażądać dowodu potwierdzającego uprawnienia przyznane pełnomocnikom stron.

ROZDZIAŁ II

SKŁAD SĄDU ARBITRAŻOWEGO

ARTYKUŁ II.1

Liczba arbitrów

W skład sądu arbitrażowego wchodzi trzech arbitrów. Sąd arbitrażowy składa się z pięciu arbitrów, jeżeli powód w swoim zawiadomieniu o arbitrażu lub pozwany w odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu wystąpi z takim wnioskiem.

ARTYKUŁ II.2

Wyznaczanie arbitrów

1. Jeżeli ma zostać wyznaczonych trzech arbitrów, każda ze stron wyznacza jednego z nich. Dwóch arbitrów wyznaczonych przez strony wybiera trzeciego arbitra, który będzie przewodniczącym sądu arbitrażowego.
2. Jeżeli ma zostać wyznaczonych pięciu arbitrów, każda ze stron wyznacza dwóch z nich. Czterech arbitrów wyznaczonych przez strony wybiera piątego arbitra, który będzie przewodniczącym sądu arbitrażowego.

3. Jeżeli w ciągu 30 dni od wyznaczenia ostatniego arbitra wyznaczonego przez strony arbitrzy nie osiągną porozumienia w sprawie wyboru przewodniczącego sądu arbitrażowego, przewodniczącego wyznacza Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego.

4. Aby pomóc w wyborze arbitrów wchodzących w skład sądu arbitrażowego, sporządza się i aktualizuje w razie potrzeby orientacyjny wykaz osób posiadających kwalifikacje, o których mowa w ust. 6, który musi być wspólny dla wszystkich umów dwustronnych w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, jak również Umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia, sporządzonej w [...] dnia [...] r. (zwanej dalej „umową w sprawie zdrowia”), Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1999 r. (zwanej dalej „umową dotyczącą handlu produktami rolnymi”), oraz Umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej, sporządzonej w [...] dnia [...] r. (zwanej dalej „umową w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii”). Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje ten wykaz do celów Umowy w drodze decyzji.

5. Jeżeli strona nie wyznaczy arbitra, Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego wyznacza tego arbitra z wykazu, o którym mowa w ust. 4. W przypadku braku takiego wykazu Sekretarz Generalny Stałego Trybunału Arbitrażowego wyznacza arbitra w drodze losowania spośród osób, które zostały formalnie zaproponowane przez jedną ze stron lub obie strony do celów ust. 4.

6. W składzie sądu arbitrażowego zasiadają osoby o wysokich kwalifikacjach, powiązane ze stronami lub nie, które dają gwarancję niezawisłości i braku konfliktu interesów, a także posiadają szeroki zakres doświadczeń. W szczególności posiadają one wiedzę fachową w dziedzinie prawa i spraw objętych niniejszą Umową; nie mogą przyjmować poleceń od żadnej ze stron; oraz muszą działać w imieniu własnym i nie mogą przyjmować poleceń od żadnej organizacji ani żadnego rządu w kwestiach związanych ze sporem. Przewodniczący sądu arbitrażowego posiada również doświadczenie w procedurach rozstrzygania sporów.

ARTYKUŁ II.3

Oświadczenia arbitrów

1. Jeżeli rozważa się wyznaczenie danej osoby na arbitra, osoba ta zgłasza wszelkie okoliczności, które mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności lub niezależności. Od momentu powołania i przez cały czas trwania postępowania arbitrażowego arbiter niezwłocznie ujawnia stronom oraz pozostałym arbitrom wszelkie takie okoliczności, jeżeli nie uczynił tego wcześniej.
2. Każdy arbiter może zostać odwołany, jeżeli istnieją okoliczności, które mogłyby budzić uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności lub niezależności.
3. Strona może złożyć wniosek o odwołanie arbitra, którego wyznaczyła, wyłącznie z powodu, o którym dowiedziała się po wyznaczeniu arbitra.
4. Jeżeli arbiter nie podejmie działań lub jeżeli formalnie lub faktycznie nie jest możliwe, aby arbiter pełnił swoją rolę, stosuje się procedurę odwołania arbitrów określoną w art. II.4.

ARTYKUŁ II.4

Odwołanie arbitrów

1. Strona, która chce wnieść o wyłączenie arbitra, składa wniosek o wyłączenie w terminie 30 dni od dnia, w którym została poinformowana o wyznaczeniu tego arbitra, lub w terminie 30 dni od dnia, w którym dowiedziała się o okolicznościach, o których mowa w art. II.3.
2. Wniosek o wyłączenie przesyła się drugiej stronie, arbitrowi, którego dotyczy wniosek, pozostałym arbitrom oraz Biuru Międzynarodowemu. Wniosek zawiera uzasadnienie żądania wyłączenia arbitra.
3. Jeżeli złożono wniosek o wyłączenie, druga strona może go zaakceptować. Arbiter, którego wniosek dotyczy może również ustąpić. Akceptacja wniosku ani ustąpienie arbitra nie oznaczają uznania zasadności powodów podanych we wniosku o wyłączenie.
4. Jeżeli w ciągu 15 dni od dnia zawiadomienia o wniosku o wyłączenie druga strona nie zaakceptuje takiego wniosku o wyłączenie lub jeżeli arbiter, którego dotyczy wniosek nie ustąpi, strona wnioskująca o wyłączenie może zwrócić się do Sekretarza Generalnego Stałego Trybunału Arbitrażowego o podjęcie decyzji w sprawie wyłączenia arbitra.
5. O ile strony nie postanowią inaczej, decyzja, o której mowa w ust. 4, zawiera uzasadnienie.

ARTYKUŁ II.5

Zastąpienie arbitra

1. Z zastrzeżeniem ust. 2 niniejszego artykułu, jeżeli w trakcie postępowania arbitrażowego zachodzi konieczność zastąpienia arbitra, nowego arbitra wyznacza się lub wybiera zgodnie z procedurą określoną w art. II.2, która miała zastosowanie do wyznaczenia lub wyboru arbitra, który ma zostać zastąpiony. Procedura ta ma zastosowanie nawet wówczas, gdy jedna ze stron nie skorzystała z przysługującego jej prawa do wyznaczenia arbitra lub udziału w wyznaczeniu arbitra, który ma zostać zastąpiony.
2. W przypadku zastąpienia arbitra postępowanie wznawia się na etapie, na którym zastąpiony arbiter zaprzestał pełnienia swoich funkcji, chyba że sąd arbitrażowy postanowi inaczej.

ARTYKUŁ II.6

Zwolnienie od odpowiedzialności

Z wyjątkiem przypadków umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa strony zrzekają się, w najszerszym zakresie dozwolonym przez właściwe prawo, wszelkich roszczeń wobec arbitrów z tytułu jakichkolwiek działań lub zaniechań związanych z postępowaniem arbitrażowym.

ROZDZIAŁ III

POSTĘPOWANIE ARBITRAŻOWE

ARTYKUŁ III.1

Postanowienia ogólne

1. Dniem powołania sądu arbitrażowego jest dzień, w którym ostatni z arbitrów powiadomił o akceptacji swojego wyznaczenia.
2. Sąd arbitrażowy zapewnia równe traktowanie stron oraz, na odpowiednim etapie postępowania, wystarczającą możliwość dochodzenia przez strony ich praw i przedstawienia argumentów. Sąd arbitrażowy prowadzi postępowanie w taki sposób, aby uniknąć opóźnień i niepotrzebnych wydatków oraz zapewnić rozstrzygnięcie sporu między stronami.
3. Po wysłuchaniu stron zwołuje się rozprawę, chyba że sąd arbitrażowy postanowi inaczej.
4. W przypadku gdy strona przekazuje sądowi arbitrażowemu zawiadomienie, ma ona obowiązek przekazać je za pośrednictwem Biura Międzynarodowego i przesłać w tym samym czasie jego kopię drugiej stronie. Biuro Międzynarodowe przesyła kopię tego zawiadomienia każdemu z arbitrów.

ARTYKUŁ III.2

Miejsce arbitrażu

Miejscem arbitrażu jest Haga. Jeżeli wymagają tego wyjątkowe okoliczności, sąd arbitrażowy może zbierać się w każdym innym miejscu, które uzna za właściwe dla swoich obrad.

ARTYKUŁ III.3

Język

1. Językami postępowania są francuski i angielski.
2. Sąd arbitrażowy może zarządzić, aby wszystkim dokumentom załączonym do pozwu lub odpowiedzi na pozew oraz wszystkim pozostałym dokumentom przedłożonym w trakcie postępowania w ich języku oryginału towarzyszyło tłumaczenie na jeden z języków postępowania.

ARTYKUŁ III.4

Pozew

1. Powód przesyła swój pozew w formie pisemnej pozwanemu i sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego w terminie wyznaczonym przez sąd arbitrażowy. Powód może podjąć decyzję o uznaniu swojego zawiadomienia o arbitrażu, o którym mowa w art. I.4, za pozew, pod warunkiem że takie zawiadomienie spełnia także warunki określone w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu.

2. Pozew zawiera następujące informacje:

- a) informacje określone w art. I.4 ust. 3 lit. b)–f);
- b) przedstawienie stanu faktycznego na poparcie roszczenia; oraz
- c) przedstawienie argumentów prawnych na poparcie roszczenia.

3. W miarę możliwości do pozwu załącza się wszelkie dokumenty i inne dowody wymienione przez powoda lub odsyła się w pozwie do takich dokumentów i dowodów. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 3 niniejszej Umowy, pozew może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III.5

Odpowiedź na pozew

1. Pozwany przesyła swoją odpowiedź na pozew w formie pisemnej powodowi i sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego w terminie wyznaczonym przez sąd arbitrażowy. Pozwany może podjąć decyzję o uznaniu swojej odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu, o którym mowa w art. I.5, za odpowiedź na pozew, pod warunkiem że taka odpowiedź na zawiadomienie o arbitrażu spełnia także warunki określone w ust. 2 niniejszego artykułu.

2. Odpowiedź na pozew odpowiada na punkty pozwu wskazane zgodnie z art. III.4 ust. 2 lit. a)–c) niniejszego protokołu. W miarę możliwości do odpowiedzi na pozew załącza się wszelkie dokumenty i inne dowody wymienione przez pozwanego lub odsyła się w odpowiedzi do takich dokumentów lub dowodów. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 3 niniejszej Umowy, odpowiedź na pozew może również zawierać informacje dotyczące konieczności wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.
3. W odpowiedzi na pozew lub na późniejszym etapie postępowania arbitrażowego, jeżeli sąd arbitrażowy uzna, że opóźnienie było uzasadnione w danych okolicznościach, pozwany może wystąpić z powództwem wzajemnym, pod warunkiem że sąd arbitrażowy jest właściwy w sprawie tego powództwa.
4. Artykuł III.4 ust. 2 i 3 stosuje się do powództwa wzajemnego.

ARTYKUŁ III.6

Jurysdykcja sądu arbitrażowego

1. Sąd arbitrażowy orzeka o swojej właściwości na podstawie art. 32 ust. 2 lub art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy.
2. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 2 niniejszej Umowy, sąd arbitrażowy jest upoważniony do zbadania kwestii leżącej u podstaw sporu, która została oficjalnie wpisana do porządku obrad Wspólnego Komitetu, w celu znalezienia rozwiązania, zgodnie z art. 32 ust. 1 niniejszej Umowy.

3. W przypadkach, o których mowa w art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy, sąd arbitrażowy, który rozpoznał sprawę główną, jest upoważniony do zbadania proporcjonalności spornych środków wyrównawczych, w tym w przypadku gdy środki te zostały w całości lub w części zastosowane w ramach innej umowy dwustronnej w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem.

4. Wstępny zarzut braku właściwości sądu arbitrażowego podnosi się najpóźniej w odpowiedzi na pozew lub, w przypadku powództwa wzajemnego, w replice. Fakt, że strona wyznaczyła arbitra lub brała udział w jego wyznaczeniu, nie pozbawia jej prawa do podniesienia takiego wstępnego zarzutu. Wstępny zarzut, że spór wykracza poza zakres kompetencji sądu arbitrażowego, podnosi się niezwłocznie po podniesieniu w trakcie postępowania arbitrażowego kwestii, co do której zarzuca się sądowi przekroczenie jego kompetencji. W każdym przypadku sąd arbitrażowy może uwzględnić wstępny zarzut podniesiony po upływie wyznaczonego terminu, jeżeli zdecyduje, że opóźnienie było uzasadnione w danych okolicznościach.

5. Sąd arbitrażowy może orzec w przedmiocie wstępnego zarzutu, o którym mowa w ust. 4, traktując go jako kwestię wstępną lub rozstrzygając sprawę co do istoty.

ARTYKUŁ III.7

Inne oświadczenia pisemne

Sąd arbitrażowy, po konsultacji ze stronami, decyduje o tym, jakie inne oświadczenia pisemne oprócz pozwu i odpowiedzi na pozew strony składają lub mogą złożyć, i wyznacza termin ich złożenia.

ARTYKUŁ III.8

Terminy

1. Termin wyznaczony przez sąd arbitrażowy na przekazanie dokumentów w formie pisemnej, w tym pozwu i odpowiedzi na pozew, nie może przekroczyć 90 dni, chyba że strony postanowią inaczej.
2. Sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie 12 miesięcy od daty jego powołania. W wyjątkowych okolicznościach szczególnych trudności sąd arbitrażowy może przedłużyć ten okres maksymalnie o trzy dodatkowe miesiące.
3. Terminy określone w ust. 1 i 2 skracają się o połowę:
 - a) na wniosek powoda lub pozwanego, jeżeli w terminie 30 dni od daty złożenia takiego wniosku sąd arbitrażowy, po wysłuchaniu drugiej strony, uzna sprawę za pilną; lub
 - b) jeżeli strony tak postanowią.
4. W przypadkach, o których mowa w art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy, sąd arbitrażowy wydaje orzeczenie kończące postępowanie w terminie sześciu miesięcy od daty powiadomienia o środkach wyrównawczych zgodnie z art. 33 ust. 1 niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ III.9

Sprawy skierowane do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej

1. W zastosowaniu art. 29 i art. 32 ust. 3 niniejszej Umowy sąd arbitrażowy wnosi sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

2. Sąd arbitrażowy może wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na każdym etapie postępowania, pod warunkiem że sąd arbitrażowy jest w stanie dostatecznie precyzyjnie określić stan faktyczny i prawny sprawy oraz zagadnienia prawne, które ona rodzi.

Postępowanie przed sądem arbitrażowym zawiesza się do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

3. Każda ze stron może skierować do sądu arbitrażowego uzasadniony wniosek o wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Sąd arbitrażowy odrzuca taki wniosek, jeżeli uzna, że warunki wniesienia sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, o których mowa w ust. 1, nie zostały spełnione. Jeżeli sąd arbitrażowy odrzuci wniosek strony o wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, uzasadnia jego odrzucenie w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy.

4. Sąd arbitrażowy wnosi sprawę do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w drodze zawiadomienia. Zawiadomienie zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) krótki opis sporu;
- b) akty prawne Unii lub postanowienia niniejszej Umowy, które są przedmiotem sporu; oraz

- c) pojęcie prawa Unii, które wymaga interpretacji zgodnie z art. 29 ust. 2 niniejszej Umowy.

Sąd arbitrażowy zawiadamia strony o wniesieniu sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

5. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stosuje przez analogię regulamin wewnętrzny mający zastosowanie do wykonywania jego właściwości do orzekania w trybie prejudycjalnym w kwestii wykładni traktatów oraz aktów przyjętych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii.

6. Pełnomocnicy i adwokaci lub radcy prawni umocowani do reprezentowania stron przed sądem arbitrażowym na mocy artykułów I.4, I.5, III.4 i III.5 są także upoważnieni do reprezentowania stron przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ III.10

Środki tymczasowe

1. W przypadkach, o których mowa w art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy, każda ze stron może, na każdym etapie postępowania arbitrażowego, złożyć wniosek o zastosowanie środków tymczasowych polegających na zawieszeniu stosowania środków wyrównawczych.

2. We wniosku, o którym mowa w ust. 1, określa się przedmiot sporu i okoliczności niecierpiące zwłoki, a także uprawdopodobnia się z faktycznego i prawnego punktu widzenia konieczność zastosowania środków tymczasowych, których dotyczy wniosek. Wniosek ten obejmuje wszystkie dostępne dowody i wnioski dowodowe mające na celu uzasadnienie zastosowania środków tymczasowych.

3. Strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych przesyła swój wniosek na piśmie drugiej stronie oraz sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego. Sąd arbitrażowy wyznacza termin, w którym druga strona może przedstawić uwagi na piśmie lub ustnie.

4. Sąd arbitrażowy, w terminie jednego miesiąca od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1, wydaje postanowienie o zawieszeniu stosowania kwestionowanych środków wyrównawczych, jeżeli spełnione są następujące warunki:

- a) sąd arbitrażowy jest *prima facie* przekonany o zasadności zastosowania środków tymczasowych, o które wnosi strona;
- b) sąd arbitrażowy uważa, że bez zawieszenia stosowania środków wyrównawczych do czasu wydania orzeczenia kończącego postępowanie strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych poniosłaby poważną i nieodwracalną szkodę; oraz
- c) szkoda, jaką strona wnioskująca o zastosowanie środków tymczasowych poniosłaby wskutek natychmiastowego zastosowania zaskarżonych środków wyrównawczych, przeważa nad interesem w ich natychmiastowym i skutecznym zastosowaniu.

5. Zawieszenie postępowania, o którym mowa w art. III.9 ust. 2 akapit drugi, nie ma zastosowania w postępowaniach prowadzonych na podstawie niniejszego artykułu.

6. Postanowienie wydane przez sąd arbitrażowy zgodnie z ust. 4 wywołuje jedynie skutek tymczasowy bez uszczerbku dla rozstrzygnięcia sądu arbitrażowego co do istoty sprawy.

7. O ile w postanowieniu wydanym przez sąd arbitrażowy zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu nie wyznaczono wcześniejszej daty zakończenia zawieszenia, zawieszenie wygasa z chwilą wydania orzeczenia kończącego postępowanie na mocy art. 33 ust. 2 niniejszej Umowy.

8. Dla uniknięcia wątpliwości do celów niniejszego artykułu uznaje się, że rozpatrując interesy strony wnioskującej o zastosowanie środków tymczasowych i drugiej strony, sąd arbitrażowy bierze pod uwagę również interesy osób fizycznych i podmiotów gospodarczych tych stron, przy czym uwzględnienie tych interesów nie jest równoznaczne z przyznaniem takiej osobie fizycznej lub takiemu podmiotowi gospodarczemu legitymacji procesowej przed sądem arbitrażowym.

ARTYKUŁ III.11

Dowody

1. Każda ze stron przedstawia dowody potwierdzające fakty stanowiące podstawę jej pozwu lub odpowiedzi na pozew.

2. Na wniosek strony lub z inicjatywy własnej sąd arbitrażowy może starać się o uzyskanie od stron odpowiednich informacji, które uzna za niezbędne i odpowiednie. Sąd arbitrażowy wyznacza stronom termin na ustosunkowanie się do jego żądania.

3. Na wniosek strony lub z inicjatywy własnej sąd arbitrażowy może starać się o uzyskanie z jakiegokolwiek źródła wszelkich informacji, które uzna za odpowiednie. Sąd arbitrażowy może również zasięgać opinii ekspertów, jeżeli uzna to za odpowiednie oraz z zastrzeżeniem wszelkich warunków uzgodnionych przez strony, w stosownych przypadkach.

4. Wszelkie informacje otrzymane przez sąd arbitrażowy na podstawie niniejszego artykułu udostępnia się stronom, a strony mogą zgłaszać uwagi do tych informacji sądowi arbitrażowemu.

5. Po zasięgnięciu opinii drugiej strony sąd arbitrażowy przyjmuje odpowiednie środki w celu rozpatrzenia wszelkich kwestii podniesionych przez stronę w odniesieniu do ochrony danych osobowych, tajemnicy zawodowej i uzasadnionych interesów w zakresie poufności.
6. Sąd arbitrażowy określa dopuszczalność, znaczenie i moc dowodową przedstawionych dowodów.

ARTYKUŁ III.12

Rozprawy

1. Jeżeli musi odbyć się rozprawa, sąd arbitrażowy, po konsultacji ze stronami, powiadamia strony z odpowiednim wyprzedzeniem o dacie, godzinie i miejscu rozprawy.
2. Rozprawa jest jawna, chyba że sąd arbitrażowy z urzędu lub na wniosek stron postanowi inaczej z ważnych powodów.
3. Protokół z każdej rozprawy sporządza i podpisuje przewodniczący sądu arbitrażowego. Jedynie taki protokół ma moc oryginału.
4. Sąd arbitrażowy może podjąć decyzję o przeprowadzeniu rozprawy w formie wirtualnej zgodnie z praktyką Biura Międzynarodowego. Strony są informowane o tej praktyce w odpowiednim czasie. W takich przypadkach stosuje się odpowiednio ust. 1 i ust. 3.

ARTYKUŁ III.13

Niedopełnienie obowiązków procesowych

1. Jeżeli w terminie określonym w niniejszym protokole lub przez sąd arbitrażowy powód nie złożył pozwu bez wskazania wystarczającej przyczyny, sąd arbitrażowy zarządza zakończenie postępowania arbitrażowego, chyba że pozostają nierozstrzygnięte kwestie, w odniesieniu do których wydanie orzeczenia może być konieczne i sąd arbitrażowy uzna to za stosowne.

Jeżeli w terminie określonym w niniejszym protokole lub przez sąd arbitrażowy pozwany nie złożył odpowiedzi na zawiadomienie o arbitrażu lub odpowiedzi na pozew bez wskazania wystarczającej przyczyny, sąd arbitrażowy zarządza kontynuowanie postępowania, nie uznając, że to uchybienie samo w sobie stanowi akceptację zarzutów powoda.

Akapit drugi ma również zastosowanie w przypadku, gdy powód nie złoży repliki na powództwo wzajemne.

2. Jeżeli strona należycie wezwana zgodnie z art. III.12 ust. 1 nie stawia się na rozprawie ani nie wykaże wystarczającej przyczyny swojego niestawiennictwa, sąd arbitrażowy może kontynuować postępowanie arbitrażowe.

3. Jeżeli strona należycie wezwana przez sąd arbitrażowy do przedstawienia dalszych dowodów nie uczyni tego w wyznaczonym terminie ani nie wykaże wystarczającej przyczyny takiego zaniechania, sąd arbitrażowy może wydać orzeczenie na podstawie posiadanych dowodów.

ARTYKUŁ III.14

Zakończenie postępowania

1. Jeżeli zostanie wykazane, że strony miały odpowiednią możliwość przedstawienia swoich argumentów, sąd arbitrażowy może ogłosić zakończenie postępowania.
2. Sąd arbitrażowy może, jeżeli uzna to za konieczne ze względu na wyjątkowe okoliczności, z własnej inicjatywy lub na wniosek strony, postanowić o wznowieniu postępowania w dowolnym momencie przed wydaniem orzeczenia.

ROZDZIAŁ IV

ORZECZENIE

ARTYKUŁ IV.1

Orzeczenia

Sąd arbitrażowy dąży do wydania orzeczenia w drodze konsensusu. Jeżeli jednak wydanie orzeczenia drogą konsensusu okaże się niemożliwe, sąd arbitrażowy orzeka większością głosów arbitrów.

ARTYKUŁ IV.2

Forma i skutek orzeczenia sądu arbitrażowego

1. Sąd arbitrażowy może wydać odrębne orzeczenia w różnych kwestiach w osobnych terminach.
2. Orzeczenia wydaje się w formie pisemnej i zawierają one uzasadnienie. Są one ostateczne i wiążące dla stron.
3. Orzeczenie sądu arbitrażowego jest opatrzone podpisem arbitrów, zawiera datę podjęcia oraz miejsce arbitrażu. Odpis orzeczenia podpisany przez arbitrów jest przekazywany każdej ze stron przez Biuro Międzynarodowe.
4. Biuro Międzynarodowe podaje orzeczenie sądu arbitrażowego do wiadomości publicznej.

Przy podaniu orzeczenia sądu arbitrażowego do wiadomości publicznej Biuro Międzynarodowe przestrzega odpowiednich postanowień dotyczących ochrony danych osobowych, tajemnicy zawodowej i uprawnionych interesów poufności.

Postanowienia, o których mowa w akapicie drugim, są identyczne dla wszystkich umów dwustronnych w tych obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, jak również dla umowy w sprawie zdrowia, umowy w sprawie handlu produktami rolnymi i umowy w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii. Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje te postanowienia do celów Umowy w drodze decyzji.

5. Strony stosują się do wszystkich orzeczeń sądu arbitrażowego bez zbędnej zwłoki.

6. W przypadkach, o których mowa w art. 32 ust. 2 niniejszej Umowy, po uzyskaniu stanowisk stron sąd arbitrażowy wyznacza w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy rozsądny termin na zastosowanie się do jego orzeczenia zgodnie z art. 32 ust. 5 niniejszej Umowy, uwzględniając wewnętrzne procedury stron.

ARTYKUŁ IV.3

Prawo właściwe, zasady interpretacji, mediator

1. Na prawo właściwe składa się niniejsza Umowa, akty prawne Unii, do których odsyła niniejsza Umowa, a także wszelkie inne przepisy prawa międzynarodowego istotne dla stosowania tych instrumentów.
2. Sąd arbitrażowy orzeka zgodnie z zasadami interpretacji, o których mowa w art. 29 niniejszej Umowy.
3. Wcześniejsze orzeczenia wydane przez organ rozstrzygający spory w odniesieniu do proporcjonalności środków wyrównawczych na mocy innej umowy dwustronnej spośród tych, o których mowa w art. 33 ust. 1, są wiążące dla sądu arbitrażowego.
4. Sąd arbitrażowy nie może orzekać w charakterze mediatora lub *ex aequo et bono*.

ARTYKUŁ IV.4

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie lub inne powody zakończenia postępowania

1. Strony mogą w każdej chwili wspólnie uzgodnić rozwiązanie sporu. Strony wspólnie informują sąd arbitrażowy o każdym takim rozwiązaniu. Jeżeli uzgodnienie wymaga zatwierdzenia zgodnie ze stosownymi procedurami wewnętrznymi każdej ze stron, powiadomienie zawiera odniesienie do tego wymogu, a postępowanie arbitrażowe zostaje zawieszone. W przypadku braku wymogu takiego zatwierdzenia lub z chwilą powiadomienia o zakończeniu wszelkich takich postępowań krajowych postępowanie arbitrażowe zostaje zakończone.
2. Jeżeli w toku postępowania powód poinformuje sąd arbitrażowy na piśmie, że nie zamierza kontynuować postępowania, a w dniu otrzymania takiego powiadomienia przez sąd arbitrażowy pozwany nie podjął jeszcze żadnych czynności procesowych, sąd arbitrażowy wydaje postanowienie oficjalnie stwierdzające zakończenie postępowania. Sąd arbitrażowy orzeka o kosztach, które ponosi powód, jeżeli jest to uzasadnione postępowaniem powoda.
3. Jeżeli przed wydaniem orzeczenia sąd arbitrażowy stwierdzi, że kontynuowanie postępowania stało się bezcelowe lub niemożliwe z jakiegokolwiek innego powodu niż te, o których mowa w ust. 1 i 2, sąd arbitrażowy informuje strony o zamiarze wydania postanowienia kończącego postępowanie.

Akapit pierwszy nie ma zastosowania, jeżeli istnieją nierozstrzygnięte kwestie, które mogą być konieczne do rozstrzygnięcia, i jeżeli sąd arbitrażowy uzna ich rozstrzygnięcie za stosowne.

4. Sąd arbitrażowy przekazuje stronom podpisaną przez arbitrów kopię postanowienia kończącego postępowanie arbitrażowe lub orzeczenia wydanego na podstawie porozumienia między stronami. Do orzeczeń arbitrażowych wydanych na podstawie porozumienia między stronami stosuje się art. IV.2 ust. 2–5.

ARTYKUŁ IV.5

Sprostowanie orzeczenia sądu arbitrażowego

1. W terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia sądu arbitrażowego strona może, przekazując zawiadomienie drugiej stronie oraz sądowi arbitrażowemu za pośrednictwem Biura Międzynarodowego, zwrócić się do sądu arbitrażowego o sprostowanie w tekście orzeczenia sądu arbitrażowego wszelkich błędów rachunkowych, pisarskich lub typograficznych bądź innych podobnych błędów lub pominąć o podobnym charakterze. Jeżeli sąd arbitrażowy uzna wniosek za uzasadniony, dokonuje sprostowania w terminie 45 dni od otrzymania wniosku. Wniosek nie wywołuje skutku zawieszającego bieg terminu przewidzianego w art. IV.2 ust. 6.

2. Sąd arbitrażowy może z własnej inicjatywy w terminie 30 dni od wydania decyzji dokonać sprostowań, o których mowa w ust. 1.

3. Sprostowania, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, sporządza się na piśmie i stanowią one integralną część orzeczenia. Zastosowanie ma art. IV.2 ust. 2–5.

ARTYKUŁ IV.6

Honoraria arbitrów

1. Koszty, o których mowa w art. IV.7, są rozsądne, z uwzględnieniem złożoności sprawy, czasu poświęconego jej przez arbitrów oraz wszystkich innych istotnych okoliczności.
2. Zostanie sporządzony wykaz dziennych stawek wynagrodzenia oraz maksymalnej i minimalnej liczby godzin, wspólny dla wszystkich umów dwustronnych w obszarach rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest uczestnikiem, a także dla umowy w sprawie zdrowia, umowy w sprawie handlu produktami rolnymi oraz umowy w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii, który to wykaz aktualizuje się w razie potrzeby. Wspólny Komitet przyjmuje i aktualizuje ten wykaz do celów Umowy w drodze decyzji.

ARTYKUŁ IV.7

Koszty

1. Każda ze stron pokrywa własne koszty oraz połowę kosztów poniesionych przez sąd arbitrażowy.
2. Sąd arbitrażowy ustala swoje koszty w rozstrzygnięciu co do istoty sprawy. Koszty te obejmują wyłącznie:
 - a) honoraria arbitrów, wykazane oddzielnie dla każdego arbitra i ustalone przez sam sąd arbitrażowy zgodnie z art. IV.6;
 - b) koszty podróży i inne koszty poniesione przez arbitrów; oraz

c) opłaty i wydatki Biura Międzynarodowego.

3. Koszty, o których mowa w ust. 2, są rozsądne, z uwzględnieniem wartości przedmiotu sporu, złożoności sporu, czasu poświęconego przez arbitrów i wszelkich ekspertów wyznaczonych przez sąd arbitrażowy oraz innych istotnych okoliczności.

ARTYKUŁ IV.8

Kaucja na poczet kosztów

1. Na początku postępowania arbitrażowego Biuro Międzynarodowe może zażądać od stron wniesienia kaucji w równej wysokości tytułem zaliczki na poczet kosztów, o których mowa w art. IV.7 ust. 2.

2. W toku postępowania arbitrażowego Biuro Międzynarodowe może zażądać od stron wniesienia uzupełniających wpłat oprócz tych, o których mowa w ust. 1.

3. Wszystkie kwoty wpłacone przez strony w zastosowaniu niniejszego artykułu są wpłacane na rzecz Biura Międzynarodowego i wypłacane przez Biuro Międzynarodowe w celu pokrycia faktycznie poniesionych kosztów, w tym w szczególności honorariów uiszczanych arbitrom i Biuru Międzynarodowemu.

ROZDZIAŁ V

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ V.1

Zmiany

Wspólny Komitet może przyjmować zmiany do niniejszego protokołu w drodze decyzji.